

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa /elektroniczny znacznik czasu/

DKPL.WK.0610.2.102.2021.EJ(19)

RM-0610-102-21

UD252

Pani Elżbieta WITEK

Marszałek Sejmu

Szanowna Pani Marszałek,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi

projekt ustawy o rodzinnym kapitale opiekuńczym.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Rodziny i Polityki Społecznej.

Z poważaniem,

Mateusz Morawiecki

Prezes Rady Ministrów

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

U S T A W A

z dnia

o rodzinnym kapitale opiekuńczym

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa warunki nabywania prawa do rodzinnego kapitału opiekuńczego, zwanego dalej „kapitałem”, oraz zasady przyznawania i wypłacania tego kapitału.

Art. 2. 1. Kapitał przysługuje:

- 1) obywatelom polskim;
- 2) cudzoziemcom:
 - a) do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
 - b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,
 - c) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35, 2023, 2320 i 2369 oraz z 2021 r. poz. 159), jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - d) posiadającym kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,
 - e) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 139a ust. 1 lub art. 139o ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach

przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach

– jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na okres nieprzekraczający dziewięciu miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,

f) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

– na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 151 lub art. 151b ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,

– na podstawie wizy krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych,

– w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach

– z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,

g) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz członkom ich rodzin, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. b, d, e lub f umowy z dnia 24 stycznia 2020 r. o Wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE L 29 z 31.01.2020, str. 7, z późn. zm.¹⁾).

2. Prawo do kapitału przysługuje osobom, o których mowa w ust. 1, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres, w jakim mają otrzymywać kapitał, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

¹⁾ Zmiany wymienionej umowy zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 187 z 12.06.2020, str. 12, Dz. Urz. UE L 225 z 14.07.2020, str. 53 oraz Dz. Urz. UE L 443 z 30.12.2020, str. 3.

Art. 3. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) dziecku – oznacza to dziecko własne, dziecko małżonka, dziecko drugiego rodzica, z którym rodzic wychowuje wspólne dziecko, oraz dziecko przyjęte na wychowanie, w stosunku do którego osoba wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia;
- 2) pierwszym dziecku – oznacza to najstarsze dziecko w rodzinie bez względu na jego wiek; w przypadku dzieci urodzonych tego samego dnia, miesiąca i roku, będących najstarszymi dziećmi w rodzinie, pierwsze dziecko oznacza jedno z tych dzieci wskazane przez matkę albo ojca;
- 3) przepisach o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego – oznacza to rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 166 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.²⁾; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 72, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009, str. 1, z późn. zm.³⁾);
- 4) rodzinie – oznacza to odpowiednio następujących członków rodziny:
 - a) małżonków,
 - b) rodziców dzieci wychowujących wspólne dziecko,
 - c) osobę samotnie wychowującą dziecko, przez którą rozumie się pannę, kawalera, wdowę, wdowca, osobę pozostającą w separacji orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądu, osobę rozwiedzioną, chyba że wychowuje wspólnie co najmniej jedno dziecko z jego rodzicem,
 - d) osobę, która przyjęła dziecko na wychowanie, i wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia,
 - e) dzieci osób, o których mowa w lit. a–d; do członków rodziny nie zalicza się dziecka:

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009, str. 43, Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2010, str. 35, Dz. Urz. UE L 344 z 29.12.2010, str. 1, Dz. Urz. UE L 149 z 08.06.2012, str. 4, Dz. Urz. UE L 349 z 19.12.2012, str. 45, Dz. Urz. UE L 158 z 10.06.2013, str. 1, Dz. Urz. UE L 188 z 09.07.2013, str. 10, Dz. Urz. UE L 346 z 20.12.2013, str. 27, Dz. Urz. UE L 76 z 22.03.2017, str. 13 oraz Dz. Urz. UE L 186 z 11.07.2019, str. 21.

³⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2010, str. 35, Dz. Urz. UE L 344 z 29.12.2010, str. 1, Dz. Urz. UE L 149 z 08.06.2012, str. 4, Dz. Urz. UE L 349 z 19.12.2012, str. 45, Dz. Urz. UE L 346 z 20.12.2013, str. 27, Dz. Urz. UE L 366 z 20.12.2014, str. 15, Dz. Urz. UE L 288 z 22.10.2016, str. 58, Dz. Urz. UE L 76 z 22.03.2017, str. 13 oraz Dz. Urz. UE L 54 z 24.02.2018, str. 18.

- pozostającego pod opieką opiekuna prawnego,
- umieszczonego w pieczy zastępczej,
- które było umieszczone w pieczy zastępczej w dniu osiągnięcia przez to dziecko pełnoletności,
- w stosunku do którego osoba ubiegająca się lub otrzymująca kapitał jest pozbawiona władzy rodzicielskiej,
- w stosunku do którego osoba ubiegająca się lub otrzymująca kapitał była pozbawiona władzy rodzicielskiej w dniu osiągnięcia przez to dziecko pełnoletności.

Rozdział 2

Kapitał

Art. 4. 1. Kapitał przysługuje matce albo ojcu, przez których rozumie się także osobę, która przyjęła dziecko na wychowanie, i wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia, na drugie i każde kolejne dziecko w rodzinie, jeżeli dziecko to wspólnie zamieszkuje i pozostaje na utrzymaniu matki lub ojca, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 6.

2. Celem kapitału jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

3. Matka lub ojciec nie tracą prawa do kapitału mimo śmierci pierwszego dziecka, chyba że śmierć nastąpiła przed urodzeniem się albo przyjęciem na wychowanie dziecka, w stosunku do którego osoba, która przyjęła je na wychowanie, wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia, na które ubiegają się o ustalenie prawa do kapitału.

4. Kapitał przysługuje od pierwszego dnia miesiąca, w którym dziecko ukończyło 12. miesiąc życia, do ostatniego dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym dziecko ukończy 36. miesiąc życia.

5. Na dziecko przyjęte na wychowanie, w stosunku do którego osoba, która przyjęła je na wychowanie, wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia kapitał przysługuje od pierwszego dnia 12. miesiąca liczonego od dnia, w którym osoba, która przyjęła dziecko na wychowanie, wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia, do ostatniego dnia miesiąca przypadającego przed 36. miesiącem liczonym od dnia, w którym osoba, która

przyjęła dziecko na wychowanie, wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia, nie dłużej jednak niż do miesiąca ukończenia przez dziecko 7. roku życia albo 10. roku życia, jeżeli wobec dziecka podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego.

Art. 5. 1. Kapitał przysługuje w wysokości 500 zł albo 1000 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie.

2. Matka albo ojciec wskazują we wniosku o ustalenie prawa do kapitału miesięczną wysokość, w jakiej ma być wypłacany kapitał. Miesięczna wysokość, w jakiej ma być wypłacany kapitał, może zostać zmieniona na wniosek osób, o których mowa w zdaniu pierwszym. Prawo do zmiany miesięcznej wysokości, w jakiej ma być wypłacany kapitał, przysługuje tylko raz w okresie otrzymywania kapitału.

3. Łączna wysokość wypłaconego kapitału nie może być wyższa niż 12 000 zł na dziecko.

4. W przypadku złożenia wniosku po upływie okresu, o którym mowa w art. 31 ust. 1, łączna wysokość kapitału podlega obniżeniu o kwotę 500 zł za każdy miniony miesiąc.

5. W przypadku dziecka przyjętego na wychowanie, co do którego osoba wystąpiła z wnioskiem o przysposobienie, kapitał przysługuje tej osobie w kwocie, o której mowa w ust. 3, z zastrzeżeniem ust. 4, niezależnie od kwoty kapitału pobranej uprzednio na to dziecko przez inną osobę.

6. W przypadku gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu, sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach, kwotę kapitału ustala się każdemu z rodziców w wysokości połowy kwoty przysługującego kapitału.

7. Jeżeli zgodnie z przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego ustawodawstwo polskie nie jest ustawodawstwem wyznaczonym jako mające pierwszeństwo, kapitał przysługuje odpowiednio w wysokości określonej w ust. 1–6.

Art. 6. Kapitał nie przysługuje, jeżeli:

- 1) dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej;
- 2) rodzic dziecka został pozbawiony władzy rodzicielskiej;
- 3) członkowi rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do kapitału, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Art. 7. W przypadku gdy matka albo ojciec marnotrawią wypłacany im kapitał lub świadczenie wychowawcze albo wydatkują je niezgodnie z celem, należny kapitał w całości lub w części jest im przekazywany odpowiednio przez kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług.

Rozdział 3

Podmioty realizujące zadania w zakresie kapitału

Art. 8. 1. Postępowanie w sprawie kapitału prowadzi oraz kapitał wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

2. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może wyznaczyć do realizacji całości lub części zadań, o których mowa w ust. 1, inne jednostki organizacyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych niż jednostki właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się lub otrzymującej kapitał.

Art. 9. Nadzór nad zgodnością działań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie realizacji kapitału z obowiązującymi przepisami sprawuje minister właściwy do spraw rodziny. Nadzór ten nie może dotyczyć spraw indywidualnych.

Art. 10. 1. Funkcję instytucji właściwej w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w przypadku przemieszczania się osób między państwami Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Konfederacji Szwajcarskiej i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej pełnią:

- 1) Zakład Ubezpieczeń Społecznych,
- 2) wojewoda

– na zasadach określonych w art. 27.

2. Wojewoda może, w formie pisemnej, upoważnić pracownika urzędu wojewódzkiego do wykonywania w jego imieniu czynności wynikających z funkcji określonej w ust. 1 pkt 2 oraz do przekazywania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych informacji, o których mowa w art. 27.

3. Wojewoda wymienia dane w zakresie kapitału w ramach Systemu Elektronicznej Wymiany Informacji dotyczących Zabezpieczenia Społecznego, o którym mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącym wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, za pośrednictwem punktu kontaktowego, o którym mowa w art. 11 ust. 2.

4. W postępowaniach dotyczących kapitału realizowanych w związku z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego komunikacja między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a wojewodą odbywa się wyłącznie przy użyciu systemów teleinformatycznych. W przypadku dokumentów, które posiadają wyłącznie postać papierową – jest przekazywana ich elektroniczna kopia. Kopia stanowi dowód w postępowaniach dotyczących kapitału.

Art. 11. 1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego jest władzą właściwą oraz instytucją łącznikową w zakresie kapitału w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i w tym zakresie nadzoruje wojewodę.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego prowadzi punkt kontaktowy, o którym mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącym wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, służący do wymiany danych w ramach Systemu Elektronicznej Wymiany Informacji dotyczących Zabezpieczenia Społecznego w zakresie kapitału.

3. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przetwarza dane osobowe, jeżeli jest to niezbędne do prowadzenia punktu kontaktowego, o którym mowa w ust. 2, w tym do realizacji praw lub obowiązków wynikających z przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Rozdział 4

Postępowanie w sprawach o kapitał

Art. 12. 1. Ustalenie prawa do kapitału oraz jego wypłata następują odpowiednio na wniosek matki albo ojca.

2. Wniosek o ustalenie prawa do kapitału, zwany dalej „wnioskiem”, składa się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

3. Wniosek zawiera odpowiednio:

- 1) dane dotyczące wnioskodawcy: imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca zamieszkania, obywatelstwo, numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość, stan cywilny wnioskodawcy oraz adres poczty elektronicznej, numer telefonu oraz informację, czy osoba występująca o przyznanie kapitału, członek rodziny tej osoby lub rodzic dziecka wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek w państwie, o którym mowa w art. 10 ust. 1;

- 2) dane dotyczące małżonka wnioskodawcy albo drugiego rodzica dziecka w przypadku rodziców wspólnie wychowujących dziecko: imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca zamieszkania – w przypadku gdy w sprawie mają lub mogą mieć zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, obywatelstwo, numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 3) dane dotyczące dziecka, na które wnioskodawca ubiega się o przyznanie kapitału:
 - a) imię i nazwisko,
 - b) datę urodzenia,
 - c) adres miejsca zamieszkania – w przypadku gdy w sprawie mają lub mogą mieć zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
 - d) obywatelstwo,
 - e) numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość,
 - f) inne informacje wynikające z innych dokumentów, w tym oświadczeń, niezbędnych do ustalenia prawa do kapitału;
- 4) dane dotyczące pierwszego dziecka:
 - a) imię i nazwisko,
 - b) datę urodzenia,
 - c) obywatelstwo,
 - d) numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość,
 - e) inne informacje wynikające z innych dokumentów, w tym oświadczeń, niezbędnych do ustalenia prawa do kapitału;
- 5) numer rachunku płatniczego w kraju lub numer wydanego w kraju instrumentu płatniczego w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. z 2020 r. poz. 794 i 1639 oraz z 2021 r. poz. 355), chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe stanowią inaczej.

4. W przypadku osób występujących o przyznanie kapitału, o których mowa w ust. 3 pkt 1 i 2, które wykonują lub członek ich rodziny wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek w państwie, o którym mowa w art. 10 ust. 1, wniosek zawiera także:

- 1) zagraniczny numer identyfikacyjny służący do identyfikacji ludności;

- 2) państwo pobytu;
- 3) okres pobytu poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) adres miejsca zamieszkania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) nazwę i adres pracodawcy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) miejsce prowadzenia działalności gospodarczej poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

5. Do wniosku dołącza się odpowiednio zaświadczenia lub oświadczenia oraz dowody niezbędne do ustalenia prawa do kapitału:

- 1) zaświadczenie sądu opiekuńczego lub ośrodka adopcyjnego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka, zawierające w szczególności datę wystąpienia do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia dziecka;
- 2) oświadczenie o dacie przyjęcia na wychowanie dziecka, w stosunku do którego osoba, która przyjęła je na wychowanie, wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia;
- 3) prawomocne orzeczenie sądu orzekające rozwód lub separację;
- 4) kartę pobytu – w przypadku cudzoziemca przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 5) kartę pobytu i decyzję o udzieleniu cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub inny dokument uprawniający cudzoziemca do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który uprawnia do wykonywania pracy;
- 6) odpis orzeczenia sądu wskazującego na pozostawanie dziecka pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach;
- 7) inne dokumenty, w tym oświadczenia, niezbędne do ustalenia prawa do kapitału.

6. Informacje przedstawione we wniosku i załącznikach do wniosku składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

7. We wniosku matka albo ojciec wskazują miesięczną wysokość, w jakiej ma być wypłacany kapitał.

Art. 13. Ustalając prawo do kapitału, uwzględnia się informacje i dokumenty, o których mowa w art. 12 ust. 3–5, oraz informacje uzyskane lub zweryfikowane z rejestrów publicznych, o których mowa w art. 28.

Art. 14. Jeżeli wnioskodawca nie może złożyć w formie dokumentu elektronicznego zaświadczenia wymaganego dla potwierdzenia faktów lub stanu prawnego lub innego dokumentu niezbędnego w postępowaniu w sprawie o kapitał, wnioskodawca może złożyć elektroniczną kopię takiego dokumentu, po uwierzytelnieniu jej kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem osobistym, podpisem zaufanym albo w inny sposób zapewniający możliwość potwierdzenia pochodzenia i integralności weryfikowanych danych w postaci elektronicznej.

Art. 15. 1. Wniosek i załączniki do wniosku są składane wyłącznie w postaci elektronicznej za pomocą:

- 1) profilu informacyjnego utworzonego w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych;
- 2) systemu teleinformatycznego banków krajowych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych świadczących usługi drogą elektroniczną, spełniających wymogi określone w informacji zamieszczonej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
- 3) systemu teleinformatycznego utworzonego przez ministra właściwego do spraw rodziny.

2. Osobie składającej wniosek i załączniki do wniosku w sposób określony w ust. 1 pkt 2 lub 3, która nie posiada profilu informacyjnego w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, profil ten zakłada Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

3. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie porozumienia, może zapewnić dostęp do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku i załączników do wniosku oraz zapewnić pomoc przy wnoszeniu tych dokumentów w miejscu innym niż siedziba, oddział lub wyznaczona jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 16. 1. Wniosek i załączniki do wniosku składa się za pomocą:

- 1) profilu informacyjnego, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1, po opatrzeniu ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym lub wykorzystując sposób potwierdzania pochodzenia oraz integralności

danych udostępniony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych bezpłatnie w systemie teleinformatycznym;

- 2) systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 2, po uwierzytelnieniu ich przy użyciu danych uwierzytelniających stosowanych przez bank krajowy lub spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową do weryfikacji w drodze elektronicznej posiadacza rachunku;
- 3) systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 3, po uwierzytelnieniu wnioskodawcy przy użyciu profilu zaufanego, profilu osobistego, innego środka identyfikacji elektronicznej wydanego w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, o którym mowa w art. 21a ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1173 i 2320), adekwatnie do poziomu bezpieczeństwa środka identyfikacji elektronicznej wymaganego dla usług świadczonych w tym systemie, danych weryfikowanych za pomocą kwalifikowanego certyfikatu podpisu elektronicznego, jeżeli te dane pozwalają na identyfikację i uwierzytelnienie wymagane w celu realizacji usługi online, albo innych technologii, jeżeli zostaną udostępnione w tym systemie.

2. Na potrzeby złożenia wniosku i załączników do wniosku bank krajowy na wniosek klienta, spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa na wniosek członka i minister właściwy do spraw rodziny na wniosek osoby, o której mowa w art. 12 ust. 1, przekazują do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dane niezbędne do uwierzytelnienia, pozwalające na założenie profilu informacyjnego, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1.

Art. 17. 1. Przyznanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kapitału nie wymaga wydania decyzji.

2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych udostępnia osobie ubiegającej się o kapitał informację o przyznaniu kapitału na jej profilu informacyjnym utworzonym w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Informacja o przyznaniu kapitału lub zawiadomienie o umieszczeniu tej informacji na profilu informacyjnym mogą zostać przesłane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych osobie ubiegającej się o przyznanie kapitału na wskazany we wniosku o przyznanie kapitału adres poczty elektronicznej lub numer telefonu.

3. Nieodebranie informacji o przyznaniu kapitału nie wstrzymuje wypłaty kapitału.

4. W sprawach odmowy przyznania kapitału, uchylenia lub zmiany prawa do kapitału oraz nienależnie pobranego kapitału Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję.

5. Decyzje, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacje i inne pisma w sprawie kapitału Zakład Ubezpieczeń Społecznych doręcza osobie ubiegającej się o kapitał i osobie pobierającej kapitał wyłącznie w postaci elektronicznej na jej profilu informacyjnym utworzonym w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Informacja o umieszczeniu na profilu informacyjnym decyzji, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacji i innego pisma w sprawie kapitału może zostać przesłana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych osobie ubiegającej się o przyznanie kapitału lub osobie pobierającej kapitał na wskazany we wniosku o przyznanie kapitału adres poczty elektronicznej lub numer telefonu.

6. W przypadku, o którym mowa w ust. 5, decyzje, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacje i inne pisma w sprawie kapitału uznaje się za doręczone:

- 1) w momencie ich odbioru przez osobę ubiegającą się o kapitał lub osobę pobierającą kapitał na profilu informacyjnym w systemie teleinformatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
- 2) po upływie 14 dni od dnia umieszczenia decyzji, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacji i innego pisma w sprawie kapitału na profilu informacyjnym w systemie teleinformatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – w przypadku ich nieodebrania.

7. Osoba ubiegająca się o kapitał i osoba pobierająca kapitał doręcza do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych pisma wyłącznie w postaci elektronicznej na swoim profilu informacyjnym utworzonym w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

8. Decyzje, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacje i inne pisma, o których mowa w ust. 5, opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym, kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną Zakładu Ubezpieczeń Społecznych albo zamieszcza się w nich imię, nazwisko i stanowisko służbowe osoby upoważnionej do ich wydania.

9. Pisma, o których mowa w ust. 7, doręczane do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w postaci elektronicznej na profilu informacyjnym założonym w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, składa się, opatrując je kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo

wykorzystując sposób potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych udostępniony bezpłatnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w systemie teleinformatycznym.

10. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może podejmować rozstrzygnięcia w sprawach kapitału, w tym rozstrzygnięcia w sprawach indywidualnych, w oparciu o wyłącznie zautomatyzowane przetwarzanie danych osobowych, pod warunkiem zapewnienia stronie, której dotyczy podejmowane rozstrzygnięcie, prawa do otrzymania stosownych wyjaśnień co do podstaw podjętego rozstrzygnięcia oraz prawa do uzyskania interwencji ludzkiej, do wyrażenia własnego stanowiska i do zakwestionowania takiego rozstrzygnięcia. W stosunku do rozstrzygnięć następujących w drodze decyzji strona, której dotyczy decyzja, może skorzystać z tych uprawnień w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji.

11. Zakład Ubezpieczeń Społecznych gromadzi dokumentację w sprawie kapitału w systemie teleinformatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w formie dokumentów elektronicznych oraz skanów dokumentów papierowych i innych załączników do wniosków.

12. Zakład Ubezpieczeń Społecznych udostępnia stronom postępowania, na ich wniosek, oraz organom uprawnionym na podstawie ustawy dokumentację zgromadzoną w sprawie kapitału w formie wydruków z systemu teleinformatycznego lub w formie elektronicznej określonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, o ile strona postępowania lub inny organ ma techniczne możliwości odczytania tej dokumentacji. Kopie te nie wymagają uwierzytelnienia.

13. Wydruki dokumentów z systemu teleinformatycznego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w szczególności decyzje, wnioski oraz wezwania, mają moc równoważną z dokumentem elektronicznym znajdującym się w systemie teleinformatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i nie wymagają uwierzytelnienia w postępowaniach administracyjnych oraz w postępowaniach sądowych.

Art. 18. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może udostępnić na swojej stronie Biuletynu Informacji Publicznej wzór wniosku.

Art. 19. Wojewoda realizuje niniejszą ustawę za pomocą systemów teleinformatycznych stanowiących integralne części systemów teleinformatycznych stosowanych do realizacji świadczeń rodzinnych określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 oraz z 2021 r. poz. 1162).

Art. 20. Gromadzone na podstawie przepisów niniejszej ustawy przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych informacje, o których mowa w art. 12 ust. 3 i 4, oraz informacje o

wartości wypłaconych kapitałów zasilają rejestr centralny, o którym mowa w art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 oraz z 2021 r. poz. 1162). Przepisy art. 14 ust. 4 pkt 2–4 i ust. 8 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci stosuje się odpowiednio.

Art. 21. 1. Informacje, o których mowa w art. 12 ust. 3 i 4, informacje wynikające z dokumentów i oświadczeń, o których mowa w art. 12 ust. 5, oraz informacje o wartości wypłaconych kapitałów przetwarza Zakład Ubezpieczeń Społecznych w celu realizacji kapitału i w celu weryfikacji prawa do kapitału oraz minister właściwy do spraw rodziny w celu nadzorowania realizacji kapitału.

2. Minister właściwy do spraw rodziny przetwarza dane w zakresie adresu poczty elektronicznej wskazanego we wniosku w celu przekazywania informacji związanych z uprawnieniami dla rodzin.

3. Minister właściwy do spraw informatyzacji po otrzymaniu od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych numerów PESEL osób uprawnionych do kapitału i członków ich rodzin niezwłocznie przekazuje posiadane dane z rejestru PESEL w zakresie informacji o zgonach oraz informacje, o których mowa w art. 8 pkt 26 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2021 r. poz. 510 i 1000).

Art. 22. 1. Bank krajowy oraz spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 2, oraz minister właściwy do spraw rodziny, na potrzeby złożenia wniosku wraz z załącznikami, składanego w postaci elektronicznej za pomocą systemu, o którym mowa odpowiednio w art. 15 ust. 1 pkt 2 lub 3, w imieniu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przetwarzają dane osobowe dotyczące osób, o których mowa w art. 12 ust. 3.

2. Osoby upoważnione przez bank krajowy, spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową albo ministra właściwego do spraw rodziny do przetwarzania danych osobowych, o których mowa w ust. 1, są obowiązane do zachowania ich w poufności.

3. Bank krajowy, spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa oraz minister właściwy do spraw rodziny, którzy zapewniają możliwość złożenia wniosku wraz z załącznikami, za pomocą systemu, o którym mowa odpowiednio w art. 15 ust. 1 pkt 2 lub 3, zapewniają niezbędne środki techniczne i organizacyjne służące zapewnieniu bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych, o których mowa w ust. 1, oraz środki określone w art. 32 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie

swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.⁴⁾).

4. Bank krajowy, spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa oraz minister właściwy do spraw rodziny, którzy zapewniają możliwość złożenia wniosku wraz z załącznikami, za pomocą systemu, o którym mowa odpowiednio w art. 15 ust. 1 pkt 2 lub 3, udostępniają Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych informacje służące potwierdzeniu spełniania obowiązków określonych w art. 28 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), a także umożliwiają Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych przeprowadzenie audytów i inspekcji.

5. Bank krajowy, spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa oraz minister właściwy do spraw rodziny, którzy zapewniają możliwość złożenia wniosku wraz z załącznikami, za pomocą systemu, o którym mowa odpowiednio w art. 15 ust. 1 pkt 2 lub 3, usuwają dane objęte treścią wniosku i załączników do wniosku niezwłocznie po otrzymaniu informacji o potwierdzeniu złożenia wniosku przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

6. W przypadku gdy bank krajowy, spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa lub minister właściwy do spraw rodziny, w celu umożliwienia złożenia wniosku wraz z załącznikami, za pomocą systemu, o którym mowa odpowiednio w art. 15 ust. 1 pkt 2 lub 3, korzystają z usług innego podmiotu, który będzie przetwarzał dane osobowe, o których mowa w ust. 1, uważa się, że podmiot ten przetwarza dane osobowe w imieniu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Przepisy ust. 2–5 stosuje się odpowiednio.

Art. 23. Minister właściwy do spraw rodziny przechowuje w rejestrze centralnym, o którym mowa w art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, informacje, o których mowa w art. 20, przez okres 2 lat od dnia zaprzestania udzielania kapitału, z wyjątkiem informacji dotyczących osób, którym kapitał nie został przyznany, które przechowuje się przez okres 1 roku od dnia, w którym decyzja w sprawie kapitału stała się ostateczna, lub od dnia pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia.

Art. 24. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przechowuje informacje, o których mowa w art. 20 i art. 21, dotyczące osób, którym kapitał został przyznany, przez okres 2 lat od dnia

⁴⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 127 z 23.05.2018, str. 2 i Dz. Urz. UE L 74 z 04.03.2021, str. 35.

pobrania kapitału, a informacje dotyczące osób, którym kapitał nie został przyznany, przechowuje przez okres 1 roku od dnia, w którym decyzja w sprawie kapitału stała się ostateczna, lub od dnia pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia.

Art. 25. Informacje, o których mowa w art. 20 i art. 21, usuwa się niezwłocznie po upływie okresów przechowywania, o których mowa w art. 23 i art. 24.

Art. 26. 1. Jeżeli w stosunku do osoby ubiegającej się o przyznanie kapitału lub osoby pobierającej ten kapitał wystąpią wątpliwości dotyczące sprawowania opieki nad dzieckiem, w tym również w przypadku, o którym mowa w art. 33, wydatkowania kapitału niezgodnie z celem lub marnotrawienia kapitału, Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zwrócić się do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o przyznanie kapitału lub osoby pobierającej ten kapitał kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818) – do dyrektora centrum usług społecznych, o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 i 2369 oraz z 2021 r. poz. 794 i 803), w celu weryfikacji tych wątpliwości.

2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, Zakład Ubezpieczeń Społecznych może wystąpić do ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – do centrum usług społecznych, o udzielenie informacji o okolicznościach dotyczących sprawowania opieki nad dzieckiem, marnotrawienia kapitału lub wydatkowania go niezgodnie z celem, jeżeli informacje te zostały ustalone w rodzinnym wywiadzie środowiskowym przeprowadzonym nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem otrzymania przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych wniosku o udzielenie informacji.

3. Jeżeli odpowiednio kierownik ośrodka pomocy społecznej albo dyrektor centrum usług społecznych, w wyniku rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ust. 1 albo 2, ustali, że kapitał jest wydatkowany niezgodnie z celem lub marnotrawiony, przekazuje informację o tym Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, oraz w przypadku marnotrawienia świadczenia wychowawczego lub wydatkowania go niezgodnie z celem Zakład Ubezpieczeń Społecznych

przekazuje należny osobie uprawnionej kapitał na rachunek płatniczy lub na instrument płatniczy w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych odpowiednio do ośrodka pomocy społecznej albo centrum usług społecznych w celu wypłaty tego kapitału w sposób określony w art. 7.

5. Zakład Ubezpieczeń Społecznych informuje osobę uprawnioną do kapitału o przekazaniu odpowiednio kierownikowi ośrodka pomocy społecznej albo dyrektorowi centrum usług społecznych wypłaty kapitału w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług.

6. W przypadku gdy ustaną okoliczności wskazujące na wydatkowanie kapitału niezgodnie z celem lub jego marnotrawienie, odpowiednio kierownik ośrodka pomocy społecznej albo dyrektor centrum usług społecznych informują Zakład Ubezpieczeń Społecznych o zasadności wznowienia przekazywania kapitału na rachunek płatniczy lub na instrument płatniczy w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych osoby uprawnionej do kapitału.

Art. 27. 1. W sprawach, w których mają albo mogą mieć zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych i wojewoda wymieniają się informacjami niezbędnymi do realizacji tych przepisów, w szczególności:

- 1) danymi określonymi w art. 12 ust. 3;
- 2) informacjami dotyczącymi rozstrzygnięcia w sprawie;
- 3) danymi obejmującymi wnioskodawcę, członka jego rodziny oraz drugiego rodzica dziecka, w szczególności:
 - a) imię i nazwisko,
 - b) numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość, jeżeli są znane,
 - c) zagraniczny numer identyfikacyjny służący do identyfikacji ludności, jeżeli jest znany,
 - d) państwo pobytu, jeżeli jest znane,
 - e) okres pobytu poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest znany,
 - f) adres miejsca zamieszkania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest znany,
 - g) nazwę i adres pracodawcy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli są znane,
 - h) miejsce prowadzenia działalności gospodarczej poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest znane.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, Zakład Ubezpieczeń Społecznych prowadzi postępowanie w sprawie kapitału zgodnie z art. 8.

3. Po ustaleniu, że w sprawie mają lub mogą mieć zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazuje wojewodzie informacje w zakresie wskazanym w ust. 1. Przekazanie informacji wojewodzie nie wstrzymuje załatwienia sprawy zgodnie z art. 8.

4. Wojewoda wykonuje obowiązki instytucji właściwej przewidziane w przepisach o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, z wyjątkiem obowiązków, o których mowa w ust. 2.

5. Wojewoda, na podstawie informacji pozyskanych w wyniku zastosowania ust. 1 i 4, a także informacji znanych mu z urzędu oraz uzyskanych bezpośrednio od osób, o których mowa w ust. 1, ustala, czy i w jakim okresie w sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a także wyznacza ustawodawstwo jako mające pierwszeństwo zgodnie z przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

6. Wojewoda niezwłocznie przekazuje do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych informacje o ustaleniach, o których mowa w ust. 5.

7. Informacje przekazane przez wojewodę, zgodnie z ust. 6, stanowią dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych podstawę do wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie kapitału, jeżeli mają wpływ na prawo lub wysokość kapitału.

8. W przypadku gdy wojewoda otrzymał, zgodnie z przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, wniosek o ustalenie prawa do świadczenia rodzinnego w rozumieniu przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, przekazany przez instytucję właściwą w innym państwie określonym w art. 10 ust. 1, wojewoda wzywa wnioskodawcę do uzupełnienia wniosku o kapitał przez złożenie wniosku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w sposób określony w art. 15 ust. 1. Przepisy art. 29 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

9. W przypadku, o którym mowa w ust. 8, przepisy ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 28. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest obowiązany do samodzielnego uzyskania lub weryfikacji drogą elektroniczną z rejestrów publicznych, w tym z rejestru PESEL, o którym mowa w przepisach o ewidencji ludności, z Centralnego Wykazu Ubezpieczonych, o którym mowa w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, oraz z własnych rejestrów odpowiednio:

- 1) informacji, o których mowa w art. 12 ust. 3 pkt 1–4, jeżeli są dostępne w tych rejestrach;
- 2) informacji o prawie do świadczeń opieki zdrowotnej.

2. W przypadku awarii systemów teleinformatycznych służących do wymiany, drogą elektroniczną, informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 1, Zakład Ubezpieczeń Społecznych weryfikuje te informacje w drodze pisemnej wymiany informacji. Podmioty prowadzące rejestry publiczne przekazują te informacje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

3. W przypadku braku możliwości samodzielnej weryfikacji przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 1, z przyczyn nieleżących po stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wzywa wnioskodawcę do przedstawienia dokumentów potwierdzających te informacje.

Art. 29. 1. W przypadku złożenia nieprawidłowo wypełnionego wniosku Zakład Ubezpieczeń Społecznych wzywa wnioskodawcę do poprawienia lub uzupełnienia wniosku w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania. Niezastosowanie się do wezwania skutkuje pozostawieniem wniosku bez rozpatrzenia.

2. W przypadku gdy wnioskodawca złoży wniosek bez wymaganych dokumentów, w tym oświadczeń, Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjmuje wniosek i wyznacza termin nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni na uzupełnienie brakujących dokumentów. Niezastosowanie się do wezwania skutkuje pozostawieniem wniosku bez rozpatrzenia.

3. W przypadku gdy przyczyną niedostarczenia wymaganego dokumentu przez osobę składającą wniosek jest brak wydania dokumentu przez właściwą instytucję w ustawowo określonym w odrębnych przepisach terminie, kapitał przysługuje, począwszy od dnia, w którym wniosek został złożony.

Art. 30. 1. W przypadku zmiany informacji przekazanych we wniosku lub dołączonych do niego załącznikach osoba ubiegająca się lub otrzymująca kapitał jest obowiązana do powiadomienia o tym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na swoim profilu informacyjnym założonym w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w terminie 7 dni od dnia wystąpienia tych zmian.

2. Osoby otrzymujące lub ubiegające się o kapitał, instytucje publiczne i organizacje pozarządowe są obowiązane do udzielania, na żądanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, wyjaśnień oraz informacji co do okoliczności mających wpływ na prawo do kapitału.

3. Osoby otrzymujące lub ubiegające się o kapitał, instytucje publiczne i organizacje pozarządowe są obowiązane do udzielania, na żądanie wojewody, wyjaśnień oraz informacji niezbędnych dla realizacji obowiązków, o których mowa w art. 27 ust. 4.

4. W sytuacji gdy mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, w przypadku powzięcia informacji o zmianie miejsca zamieszkania osoby, której przyznano kapitał, powodującej zmianę właściwości wojewody, dotychczasowy wojewoda przekazuje sprawę wojewodzie właściwemu ze względu na nowe miejsce zamieszkania osoby, której przyznano kapitał. Wojewoda właściwy realizuje zadania wynikające z art. 10.

Art. 31. 1. Wnioski składa się w okresie między pierwszym dniem trzeciego miesiąca poprzedzającego miesiąc ukończenia przez dziecko 12. miesiąca życia a ostatnim dniem pierwszego miesiąca przypadającego po miesiącu ukończenia przez dziecko 12. miesiąca życia, a w przypadku wniosków na dziecko przyjęte na wychowanie, w stosunku do którego osoba, która przyjęła je na wychowanie, wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia – w okresie między pierwszym dniem trzeciego miesiąca poprzedzającego 12. miesiąc liczony od dnia, w którym osoba, która przyjęła dziecko na wychowanie, wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia, a ostatnim dniem pierwszego miesiąca przypadającego po 12. miesiącu liczonym od dnia, w którym osoba, która przyjęła dziecko na wychowanie, wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia.

2. W przypadku złożenia wniosku po upływie okresu, o którym mowa w ust. 1, kapitał przysługuje od miesiąca złożenia wniosku.

Art. 32. 1. Ustalenie prawa do kapitału następuje w terminie 2 miesięcy, licząc od dnia złożenia wniosku wraz z dokumentami.

2. Wypłata przysługującego kapitału następuje nie wcześniej niż w miesiącu, od którego przysługuje prawo do kapitału.

3. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaca kapitał w formie bezgotówkowej na wskazany we wniosku numer rachunku płatniczego w kraju lub numer wydanego w kraju instrumentu płatniczego w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Art. 33. 1. W przypadku zbiegu prawa do kapitału rodziców lub osób, które przyjęły dziecko na wychowanie i wystąpiły do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie

postępowania w sprawie jego przysposobienia, kapitał wypłaca się odpowiednio temu z rodziców, który faktycznie sprawuje opiekę nad dzieckiem, lub tej osobie, która przyjęła dziecko na wychowanie, i wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia, która faktycznie sprawuje opiekę nad dzieckiem.

2. Jeżeli opieka nad dzieckiem jest sprawowana równocześnie przez oboje rodziców lub osoby, które przyjęły dziecko na wychowanie, i wystąpiły do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia, kapitał wypłaca się temu, kto pierwszy złoży wniosek.

3. W przypadku gdy po złożeniu wniosku przez rodzica lub osobę, która przyjęła dziecko na wychowanie, i wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia, drugi rodzic lub osoba, która przyjęła dziecko na wychowanie, i wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia, złoży wniosek w związku z opieką nad tym samym dzieckiem, Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustala, kto sprawuje opiekę, i w tym celu może zwrócić się do kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – do centrum usług społecznych, o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w celu ustalenia osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, Zakład Ubezpieczeń Społecznych może wystąpić do ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – do centrum usług społecznych, o udzielenie informacji o okolicznościach dotyczących sprawowania opieki nad dzieckiem, jeżeli informacje te zostały ustalone w rodzinnym wywiadzie środowiskowym przeprowadzonym nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem otrzymania odpowiednio przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych wniosku o udzielenie informacji.

5. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmawia przyznania prawa do kapitału, jeżeli osoba ubiegająca się o ten kapitał uniemożliwi przeprowadzenie wywiadu, o którym mowa w ust. 3, lub nie udzieli podczas tego wywiadu wyjaśnień co do okoliczności objętych wywiadem.

Art. 34. 1. Osoba, która pobrała nienależnie kapitał, jest obowiązana do jego zwrotu.

2. Za nienależnie pobrany kapitał uważa się:

- 1) kapitał wypłacony na podstawie fałszywych oświadczeń lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą ten kapitał;
- 2) kapitał wypłacony mimo braku prawa do tego kapitału;
- 3) kapitał wypłacony osobie innej niż osoba uprawniona do tego kapitału, z przyczyn niezależnych od organu, który przyznał ten kapitał.

3. Od kwot nienależnie pobranego kapitału są naliczane odsetki ustawowe za opóźnienie, chyba że przyznanie kapitału było następstwem błędu podmiotu realizującego zadania w zakresie tego kapitału.

4. Należności z tytułu nienależnie pobranego kapitału ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranego kapitału stała się ostateczna.

5. Bieg przedawnienia przerywa:

- 1) odroczenie terminu płatności należności,
- 2) rozłożenie spłaty należności na raty,
- 3) zastosowanie środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony,
- 4) ogłoszenie upadłości dłużnika

– przy czym po przerwaniu biegu terminu przedawnienia biegnie on na nowo odpowiednio od dnia następującego po dniu odroczenia terminu płatności należności, rozłożenia spłaty należności na raty, zastosowania środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony, lub ogłoszenia upadłości.

6. Decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranego kapitału nie jest wydawana, jeżeli od jego pobrania upłynęło więcej niż 2 lata.

7. Kwoty nienależnie pobranego kapitału łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie ustalone ostateczną decyzją podlegają potrąceniu z wypłacanego kapitału, dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...), osób pobierających to dofinansowanie oraz członków ich rodzin, świadczenia wychowawczego, świadczenia „Dobry Start” ustanowionego uchwałą nr 80 Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry start” (M.P. poz. 514) oraz ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych wypłacanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

8. Nienależnie pobrany kapitał podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

9. Kwoty nienależnie pobranego kapitału podlegają zwrotowi łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na rachunek bankowy wskazany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Odsetki są naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty kapitału do dnia spłaty.

10. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może odstąpić od żądania zwrotu kwoty nienależnie pobranego kapitału łącznie z odsetkami w całości lub w części, odroczyć termin płatności albo rozłożyć na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny. Do nienależnie pobranego kapitału stosuje się odpowiednio art. 84 ust. 8a–8e ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 423, 432 i 619).

11. W przypadku śmierci osoby, która pobrała nienależnie kapitał, należności, o których mowa w ust. 2 i 9, wygasają.

Art. 35. 1. W sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 i 1491), przy czym organem wyższego stopnia w stosunku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Do rozpoznania spraw sądowo-administracyjnych w rozumieniu ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2325, 2299 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 54 i 159) jest właściwy wojewódzki sąd administracyjny, na którego obszarze właściwości ma miejsce zamieszkania osoba ubiegająca się o kapitał lub osoba pobierająca kapitał.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do spraw, o których mowa w art. 27.

Rozdział 5

Finansowanie kapitału

Art. 36. 1. Kapitał, w tym koszty jego obsługi, są finansowane z budżetu państwa.

2. Do finansowania kapitału mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305 i 1236).

3. Koszty obsługi, o których mowa w ust. 1 wynoszą 1% kwoty przeznaczonej na wypłatę kapitału.

4. Zwroty nienależnie pobranych kapitałów w trakcie danego roku budżetowego nie mają wpływu na wysokość kosztów obsługi, o których mowa w ust. 3.

5. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, na wniosek ministra właściwego do spraw rodziny, działającego w porozumieniu z właściwymi dysponentami części budżetowych, może dokonywać przeniesień wydatków budżetowych między częściami budżetu państwa, działami, rozdziałami i paragrafami klasyfikacji wydatków, z przeznaczeniem na zadania wynikające z niniejszej ustawy.

6. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, na wniosek Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, może dokonywać przeniesień wydatków budżetowych w ramach części, której dysponentem jest Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z przeznaczeniem na zadania wynikające z niniejszej ustawy.

7. Wydatki zaplanowane na zadania wynikające z niniejszej ustawy, w częściach budżetowych, z wyłączeniem rezerw celowych, oraz przeniesione w trybie, o którym mowa w ust. 5 i 6, nie mogą być przeznaczane na realizację innych zadań.

Art. 37. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych sporządza sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu kapitału za okres od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku i przekazuje je drogą elektroniczną ministrowi właściwemu do spraw rodziny w terminie do dnia 15. stycznia roku następnego po roku, za który jest przekazywane sprawozdanie.

2. Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu realizacji ustawy są przekazywane zgodnie ze wzorami udostępnionymi, drogą elektroniczną, przez ministra właściwego do spraw rodziny.

3. Minister właściwy do spraw rodziny może, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, wystąpić do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o sporządzenie i przekazanie sprawozdań z wykonywania zadań z zakresu kapitału w innych terminach i za inne okresy, niż określone w ust. 1.

Rozdział 6

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 38. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, 1578 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 11, 1090 i 1177) w art. 833 § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Nie podlegają egzekucji świadczenia alimentacyjne, świadczenia pieniężne wypłacane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, świadczenia rodzinne, dodatki rodzinne, pielęgnacyjne, porodowe, dla sierot zupełnych, zasiłki dla opiekunów, świadczenia z pomocy społecznej, świadczenia integracyjne, świadczenie wychowawcze, świadczenie „Dobry Start” ustanowione uchwałą nr 80 Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry start” (M.P. poz. 514), jednorazowe świadczenie, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329), rodzinny kapitał opiekuńczy, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...), oraz dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...).”.

Art. 39. W ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1427, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Nie podlegają egzekucji świadczenia alimentacyjne, świadczenia pieniężne wypłacane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, świadczenia rodzinne, dodatki rodzinne, pielęgnacyjne, porodowe, dla sierot zupełnych, zasiłki dla opiekunów, świadczenia z pomocy społecznej, świadczenie wychowawcze, jednorazowe świadczenie, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329), rodzinny kapitał opiekuńczy, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...), oraz dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...).”;

2) w art. 80 w § 2a pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) świadczeń alimentacyjnych, świadczeń pieniężnych wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, świadczeń rodzinnych, dodatków rodzinnych, pielęgnacyjnych, porodowych, dla sierot zupełnych, zasiłków dla opiekunów, świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń integracyjnych, świadczeń

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2020 r. poz. 1492 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 11, 41, 802, 1005, 1177 i 1236.

wychowawczych, jednorazowych świadczeń, o których mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, świadczeń „Dobry Start” ustanowionego uchwałą nr 80 Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry start” (M.P. poz. 514), rodzinnego kapitału opiekuńczego, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...), oraz dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...);”.

Art. 40. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291, 353 i 794) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 139 w ust. 1 po pkt 2b dodaje się pkt 2c w brzmieniu:
„2c) kwoty nienależnie pobranego rodzinnego kapitału opiekuńczego, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...), i dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...);”;
- 2) w art. 140:
 - a) w ust. 4 w pkt 1 wyrazy „w art. 139 ust. 1 pkt 1–2b oraz pkt 6–9” zastępuje się wyrazami „w art. 139 ust. 1 pkt 1–2c oraz pkt 6–9”;
 - b) w ust. 6 w pkt 2 wyrazy „w art. 139 ust. 1 pkt 1–2b, 4 i 6–9” zastępuje się wyrazami „w art. 139 ust. 1 pkt 1–2c, 4 i 6–9”;
- 3) w art. 141 w ust. 1 w pkt 3 wyrazy „w art. 139 ust. 1 pkt 1–2b i 6–9” zastępuje się wyrazami „w art. 139 ust. 1 pkt 1–2c i 6–9”;
- 4) w art. 143 wyrazy „w art. 139 ust. 1 pkt 1–2b, 4 i 6–10” zastępuje się wyrazami „w art. 139 ust. 1 pkt 1–2c, 4 i 6–10”.

Art. 41. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1128, 1163 i 1243) w art. 21 w ust. 1 po pkt 8b dodaje się pkt 8c i 8d w brzmieniu:

- „8c) rodzinny kapitał opiekuńczy, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...);
- 8d) dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...);”.

Art. 42. W ustawie z dnia 30 listopada 1995 r. o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, udzielaniu premii gwarancyjnych oraz refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1286) w art. 8 w ust. 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Do dochodu gospodarstwa domowego kredytobiorcy nie wlicza się jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka i dodatku z tytułu urodzenia dziecka określonych w przepisach o świadczeniach rodzinnych, wartości udzielonej pomocy w zakresie dożywiania określonej w przepisach o ustanowieniu programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”, pomocy materialnej udzielanej uczniom na podstawie przepisów o systemie oświaty, świadczenia „Dobry Start” ustanowionego uchwałą nr 80 Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry start” (M.P. poz. 514), świadczenia wychowawczego określonego w przepisach o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, dodatku wychowawczego określonego w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, świadczenia pieniężnego przyznawanego na podstawie art. 9 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz. 2529), świadczenia uzupełniającego przyznawanego na podstawie ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1936 oraz z 2021 r. poz. 353), rodzinnego kapitału opiekuńczego, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...), oraz dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...).”.

Art. 43. W ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 oraz z 2021 r. poz. 1162) w art. 23 w ust. 10 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 6 w brzmieniu:

„6) Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o:

- a) rodzinny kapitał opiekuńczy, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...), osób pobierających ten kapitał oraz członków ich rodzin,
- b) dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...), osób pobierających to dofinansowanie oraz członków ich rodzin.”.

Art. 44. W ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 i 2369 oraz z 2021 r. poz. 794 i 803) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 8 w ust. 4 w pkt 13 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 14 i 15 w brzmieniu:

„14) rodzinnego kapitału opiekuńczego, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...);

15) dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...).”;

2) w art. 23a w ust. 3 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 6 w brzmieniu:

„6) Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o:

- a) rodzinny kapitał opiekuńczy, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym, osób pobierających ten kapitał oraz członków ich rodzin,
- b) dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...), osób pobierających to dofinansowanie oraz członków ich rodzin.”;

3) w art. 107 w ust. 1a w pkt 4 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) art. 26 ustawy z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym u osoby ubiegającej się o rodzinny kapitał opiekuńczy, o którym mowa w tej ustawie, lub osoby pobierającej

ten kapitał w celu weryfikacji wątpliwości dotyczących sprawowania opieki nad dzieckiem.”.

Art. 45. W ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 i 1162) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 108 w ust. 1 pkt 60 otrzymuje brzmienie:

„60) kosztów związanych z realizacją zadań, o których mowa w art. 62 ust. 1 i art. 64c ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...);”;

2) w art. 109i ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Minister właściwy do spraw pracy może przekazać, corocznie, na zadania realizowane przez ministra właściwego do spraw rodziny, środki Funduszu Pracy na realizację zadań, o których mowa w art. 62 ust. 1 i art. 64c ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, w kwocie nie większej niż 250 mln zł.”.

Art. 46. W ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 i 1292) w art. 188 w ust. 5e w pkt 1 w lit. c średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. d w brzmieniu:

„d) Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o:

- rodzinny kapitał opiekuńczy, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...), osób pobierających ten kapitał oraz członków ich rodzin,
- dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...), osób pobierających to dofinansowanie oraz członków ich rodzin;”.

Art. 47. W ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305 i 1236) w art. 50 w ust. 6 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) wypłat i obsługi świadczeń rodzinnych, rodzicielskich świadczeń uzupełniających, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczenia wychowawczego, dodatku wychowawczego, o którym mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzinnego kapitału opiekuńczego, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...), finansowania składek

na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy oraz dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...);”.

Art. 48. W ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75 i 952) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3a:

a) w ust. 1:

– pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) imię, nazwisko, datę urodzenia oraz numer PESEL dziecka, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;”;

– pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) imiona, nazwiska, daty urodzenia oraz numery PESEL rodziców, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;”;

– pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) adres poczty elektronicznej i numer telefonu rodziców;”;

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Podmiot prowadzący żłobek lub klub dziecięcy, podmiot zatrudniający dziennego opiekuna oraz dzienny opiekun prowadzący działalność na własny rachunek przetwarzają dane, o których mowa w ust. 1, wyłącznie w związku z rekrutacją oraz w zakresie i w celu zapewnienia dziecku prawidłowej opieki oraz w celu realizacji przez ZUS dofinansowania, o którym mowa w art. 64c.”;

2) w art. 27:

a) w ust. 4 w pkt 10 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 11–14 w brzmieniu:

„11) dane dotyczące dziecka uczęszczającego do żłobka lub klubu dziecięcego:

a) imię i nazwisko,

b) datę urodzenia,

c) numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość,

- d) datę rozpoczęcia i zakończenia uczęszczania przez dziecko do danego żłobka lub klubu dziecięcego,
 - e) wysokość opłaty za pobyt dziecka w żłobku lub klubie dziecięcym w poszczególnych miesiącach;
- 12) dane dotyczące rodziców dziecka uczęszczającego do żłobka lub klubu dziecięcego:
- a) imię i nazwisko,
 - b) datę urodzenia,
 - c) numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość,
 - d) adres poczty elektronicznej i numer telefonu;
- 13) numer rachunku bankowego podmiotu prowadzącego żłobek lub klub dziecięcy;
- 14) informację o dofinansowaniu miejsc opieki ze środków publicznych.”,
- b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:
- „5. Adres będącego osobą fizyczną podmiotu prowadzącego żłobek lub klub dziecięcy, jeżeli jest inny niż adres prowadzenia przez tę osobę żłobka lub klubu dziecięcego, oraz dane i informacje, o których mowa w ust. 4 pkt 11–13, nie podlegają ujawnieniu na stronach podmiotowych gminy prowadzącej rejestr i ministra właściwego do spraw rodziny.”,
- c) dodaje się ust. 6 w brzmieniu:
- „6. Informacje, o których mowa w ust. 4, są przetwarzane przez ministra właściwego do spraw rodziny w celu umożliwienia prowadzenia rejestru oraz w celu umożliwienia uzyskania przez rodziców dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, realizacji prawa do tego dofinansowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a także w celu monitorowania realizacji tego prawa.”;
- 3) w art. 28:
- a) w ust. 1 w pkt 10 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 11 w brzmieniu:
„11) numer rachunku bankowego podmiotu prowadzącego żłobek lub klub dziecięcy.”,
 - b) w ust. 5 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) dokonywania przez podmiot wpisany do rejestru samodzielnych zmian danych lub informacji, o których mowa w art. 27 ust. 4 pkt 5, 6, 8 i 10–14;”;

- 4) w art. 35 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
- „2) dokonania zmian, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 62a w terminie:
- a) 3 dni od dnia zaistnienia zmian – w przypadku danych lub informacji, o których mowa w art. 27 ust. 4 pkt 5, 6, 8 i 10,
 - b) 5 dni roboczych liczonych od pierwszego dnia danego miesiąca, według stanu na ostatni dzień poprzedzającego miesiąca – w przypadku danych lub informacji, o których mowa w art. 27 ust. 4 pkt 11–14.”;
- 5) w art. 46:
- a) w ust. 2 w pkt 8 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 9–12 w brzmieniu:
- „9) dane dotyczące dziecka objętego opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna:
- a) imię i nazwisko,
 - b) datę urodzenia,
 - c) numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość,
 - d) datę rozpoczęcia i zakończenia opieki sprawowanej przez dziennego opiekuna, którą jest objęte dziecko,
 - e) wysokość opłaty za pobyt u dziennego opiekuna w poszczególnych miesiącach;
- 10) dane dotyczące rodziców, których dzieci są objęte opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna:
- a) imię i nazwisko,
 - b) datę urodzenia,
 - c) numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość,
 - d) adres poczty elektronicznej i numer telefonu;
- 11) numer rachunku bankowego podmiotu zatrudniającego dziennego opiekuna lub dziennego opiekuna prowadzącego działalność na własny rachunek;
- 12) informację o dofinansowaniu miejsc opieki ze środków publicznych.”;
- b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:
- „4. Adres będącego osobą fizyczną podmiotu zatrudniającego dziennego opiekuna, jeżeli jest inny niż adres sprawowania opieki przez dziennego opiekuna,

oraz dane i informacje, o których mowa w ust. 2 pkt 9–11, nie podlegają ujawnieniu na stronach podmiotowych gminy prowadzącej wykaz i ministra właściwego do spraw rodziny.”,

c) dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Informacje, o których mowa w ust. 2, są przetwarzane przez ministra właściwego do spraw rodziny w celu umożliwienia prowadzenia wykazu oraz w celu umożliwienia uzyskania przez rodziców dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, realizacji prawa do tego dofinansowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a także w celu monitorowania realizacji tego prawa.”;

6) w art. 46b:

a) w ust. 2 w pkt 9 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 10 w brzmieniu:

„10) numer rachunku bankowego podmiotu zatrudniającego dziennego opiekuna lub dziennego opiekuna prowadzącego działalność na własny rachunek.”,

b) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Po dokonaniu wpisu do wykazu, wójt, burmistrz lub prezydent miasta, w terminie 3 dni od dnia dokonania wpisu, umożliwia podmiotowi zatrudnającemu dziennych opiekunów oraz osobie, o której mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1, dostęp do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 62a, w zakresie dotyczącym:

1) dokonywania przez podmiot zatrudniający dziennych opiekunów oraz osobę, o której mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1, którzy zostali wpisani do wykazu, samodzielnych zmian danych lub informacji, o których mowa w art. 46 ust. 2 pkt 9–12;

2) sporządzania i przekazywania sprawozdań, o których mowa w art. 64 ust. 1.”;

7) w art. 47a pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) dokonania zmian, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 62a, w terminie:

a) 3 dni od dnia zaistnienia zmian – w przypadku danych lub informacji, o których mowa w art. 46 ust. 2 pkt 6–8,

b) 5 dni roboczych liczonych od pierwszego dnia danego miesiąca, według stanu na ostatni dzień poprzedzającego miesiąca – w przypadku danych lub informacji, o których mowa w art. 46 ust. 2 pkt 9–12.”;

8) w art. 54 w ust. 2 w pkt 2 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

- „3) wywiązywania się z obowiązku obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna w związku z otrzymaniem dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1.”;
- 9) w art. 55 w ust. 2 w pkt 3 na końcu dodaje się przecinek i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:
- „4) niewywiązywaniu się z obowiązku obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna w związku z otrzymaniem dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1”;
- 10) w art. 62:
- a) w ust. 1 wyraz „opracowuje” zastępuje się wyrazami „może opracowywać”,
- b) w ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
- „3) minimalny okres funkcjonowania instytucji lub miejsc opieki dofinansowanych z dotacji budżetu państwa, środków Funduszu Pracy lub środków europejskich;”,
- c) uchyla się ust. 2a,
- d) ust. 4–6 otrzymują brzmienie:
- „4. Podmioty, o których mowa w art. 8 ust. 1, korzystające z programów, o których mowa w ust. 1, mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa, środki z Funduszu Pracy oraz środki europejskie na dofinansowanie utworzenia lub funkcjonowania żłobków, klubów dziecięcych lub dziennych opiekunów, przy czym wysokość dotacji oraz środków Funduszu Pracy nie może łącznie przekroczyć 80% kosztów realizacji zadania.
5. Dotację, środki z Funduszu Pracy oraz środki europejskie, o których mowa w ust. 4, przyznaje wojewoda po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw rodziny.
6. Wojewoda, przyznając podmiotowi dotację, środki z Funduszu Pracy oraz środki europejskie, o których mowa w ust. 4, zawiera z nim umowę określającą w szczególności:
- 1) szczegółowy opis zadania, w tym cel, i termin jego wykonania;
 - 2) wysokość przydzielonych dotacji, środków z Funduszu Pracy oraz środków europejskich;
 - 3) tryb płatności;
 - 4) termin wykorzystania dotacji, środków z Funduszu Pracy oraz środków europejskich;

- 5) termin i sposób rozliczenia przyznanych dotacji, środków z Funduszu Pracy oraz środków europejskich, w tym zasady ich rozliczania w przypadku skrócenia okresu funkcjonowania instytucji lub miejsc opieki dofinansowanych z dotacji, o którym mowa w ust. 2 pkt 3;
 - 6) termin zwrotu niewykorzystanej części dotacji, środków z Funduszu Pracy oraz środków europejskich, nie dłuższy niż 15 dni od określonego w umowie dnia wykonania zadania;
 - 7) tryb kontroli wykonania zadania, przy czym w umowie można postanowić, że kontrola będzie prowadzona na zasadach i w trybie określonych w przepisach o kontroli w administracji rządowej;
 - 8) warunki i sposób zmiany oraz rozwiązania umowy, w tym zasady zwrotu dotacji, środków z Funduszu Pracy oraz środków europejskich w przypadku skrócenia okresu funkcjonowania instytucji lub miejsc opieki, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, dofinansowanych z dotacji, środków z Funduszu Pracy oraz środków europejskich.”;
- 11) po art. 64a dodaje się art. 64aa w brzmieniu:

„Art. 64aa. Informacje zawarte w rejestrze oraz wykazie udostępnia się, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań ustawowych, Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych – w celu:

- 1) udzielenia dofinansowania, o którym mowa w art. 64c;
- 2) weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o rodzinny kapitał opiekuńczy, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...), osób pobierających ten kapitał oraz członków ich rodzin.”;

- 12) po rozdziale 8 dodaje się rozdział 8a w brzmieniu:

„Rozdział 8a

Dofinansowanie obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna

Art. 64c. 1. Rodzicom przysługuje dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.

2. Dofinansowanie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje na dziecko, które uczęszcza do żłobka, klubu dziecięcego albo jest objęte opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna, jeżeli nie został przyznany na to dziecko rodzinny kapitał

opiekuńczy, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...).

3. Na dzieci, na które został przyznany rodzinny kapitał opiekuńczy, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym, i kapitał ten został przez matkę albo ojca pobrany w łącznej przysługującej wysokości przed ukończeniem przez dziecko 36. miesiąca życia, dofinansowanie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje po ukończeniu przez dziecko 36. miesiąca życia.

4. Przez opłatę rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna rozumie się miesięczną opłatę ponoszoną przez rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna z uwzględnieniem przyznanych zniżek. Do opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna nie wlicza się opłaty za wyżywienie.

5. Dofinansowanie, o którym mowa w ust. 1, wynosi 400 zł miesięcznie na dziecko w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna nie więcej jednak niż wysokość opłaty ponoszonej przez rodziców za pobyt dzieci w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.

6. Dofinansowanie, o którym mowa w ust. 1, jest przekazywane na rachunek bankowy podmiotu prowadzącego żłobek, klub dziecięcy, zatrudniającego dziennego opiekuna lub rachunek bankowy dziennego opiekuna prowadzącego działalność na własny rachunek w terminie do 20. dnia każdego miesiąca, za miesiąc poprzedni.

Art. 64d. 1. Postępowanie w sprawie dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, prowadzi oraz dofinansowanie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

2. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może wyznaczyć do realizacji całości lub części zadań, o których mowa w ust. 1, inne jednostki organizacyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych niż jednostki właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o dofinansowanie.

Art. 64e. 1. Ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, oraz jego wypłata następują na wniosek rodzica.

2. Wniosek o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, składa się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

3. Wniosek o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, zawiera odpowiednio:

- 1) dane dotyczące wnioskodawcy, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca zamieszkania, obywatelstwo, numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz adres poczty elektronicznej i numer telefonu, a w przypadku wnioskodawcy będącego dyrektorem placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorem regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub dyrektorem interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego dodatkowo – nazwę, adres, NIP i REGON placówki lub ośrodka, którymi kieruje dyrektor;
- 2) dane dotyczące dzieci, w tym:
 - a) imię i nazwisko,
 - b) datę urodzenia,
 - c) obywatelstwo,
 - d) numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość,
 - e) informacje wynikające z innych dokumentów, w tym oświadczeń, niezbędnych do ustalenia prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1;
- 3) informację o uczęszczaniu dziecka do żłobka lub klubu dziecięcego lub objętego opieką dziennego opiekuna ze wskazaniem żłobka lub klubu dziecięcego, do którego dziecko uczęszcza, lub dziennego opiekuna, który sprawuje opiekę nad dzieckiem;
- 4) klauzulę następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”;
- 5) inne dokumenty, w tym oświadczenia, niezbędne do ustalenia prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1.

4. Do wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, dołącza się inne dokumenty, w tym oświadczenia, niezbędne do ustalenia prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1.

5. Informacje przedstawione we wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, i załącznikach do tego wniosku składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

Art. 64f. 1. Wniosek o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, i załączniki do wniosku są składane wyłącznie w postaci elektronicznej za pomocą:

- 1) profilu informacyjnego utworzonego w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych;
- 2) systemu teleinformatycznego banków krajowych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych świadczących usługi drogą elektroniczną, spełniających wymogi określone w informacji zamieszczonej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
- 3) systemu teleinformatycznego utworzonego przez ministra właściwego do spraw rodziny.

2. Osobie składającej wniosek o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, i załączniki do wniosku w sposób określony w ust. 1 pkt 2 i 3, która nie posiada profilu informacyjnego w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, profil ten zakłada Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

3. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie porozumienia, może zapewnić dostęp do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, i załączników do wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, oraz zapewnić pomoc przy wnoszeniu tych dokumentów w miejscu innym niż siedziba, oddział lub wyznaczona jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 64g. 1. Wniosek o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, i załączniki do wniosku składa się za pomocą:

- 1) profilu informacyjnego, o którym mowa w art. 64f ust. 1 pkt 1, po opatrzeniu ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym lub wykorzystując sposób potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych udostępniony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych bezpłatnie w systemie teleinformatycznym;
- 2) systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 64f ust. 1 pkt 2, po uwierzytelnieniu ich przy użyciu danych uwierzytelniających stosowanych przez bank krajowy lub spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową do weryfikacji w drodze elektronicznej posiadacza rachunku;

3) systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 64f ust. 1 pkt 3, po uwierzytelnieniu wnioskodawcy przy użyciu profilu zaufanego, profilu osobistego, innego środka identyfikacji elektronicznej wydanego w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, o którym mowa w art. 21a ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1173 i 2320), adekwatnie do poziomu bezpieczeństwa środka identyfikacji elektronicznej wymaganego dla usług świadczonych w tym systemie, danych weryfikowanych za pomocą kwalifikowanego certyfikatu podpisu elektronicznego, jeżeli te dane pozwalają na identyfikację i uwierzytelnienie wymagane w celu realizacji usługi online, albo innych technologii, jeżeli zostaną udostępnione w tym systemie.

2. Na potrzeby złożenia wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, i załączników do wniosku, bank krajowy na wniosek klienta, spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa na wniosek członka i minister właściwy do spraw rodziny na wniosek osoby, o której mowa w art. 12 ust. 1, przekazują do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dane niezbędne do uwierzytelnienia, pozwalające na założenie profilu informacyjnego, o którym mowa w art. 64f ust. 1 pkt 1.

Art. 64h. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest obowiązany do samodzielnego uzyskania lub weryfikacji drogą elektroniczną z rejestrów publicznych, w tym z rejestru PESEL, o którym mowa w przepisach o ewidencji ludności, z Centralnego Wykazu Ubezpieczonych, o którym mowa w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, z rejestru żłobków i klubów dziecięcych oraz wykazu dziennych opiekunów i podmiotów zatrudniających dziennych opiekunów, o których mowa w przepisach o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, oraz z własnych rejestrów odpowiednio:

- 1) informacji, o których mowa w art. 64e ust. 3 pkt 1 i 2, jeżeli są dostępne w tych rejestrach;
- 2) informacji, o których mowa w art. 64e ust. 3 pkt 3;
- 3) informacji o prawie do świadczeń opieki zdrowotnej.

2. W przypadku awarii systemów teleinformatycznych służących do wymiany, drogą elektroniczną, informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 1, Zakład Ubezpieczeń Społecznych weryfikuje te informacje w drodze pisemnej wymiany informacji. Podmioty prowadzące rejestry publiczne przekazują te informacje niezwłocznie, nie później jednak

niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

3. W przypadku braku możliwości samodzielnej weryfikacji przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 1, z przyczyn nieleżących po stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wzywa wnioskodawcę do przedstawienia dokumentów potwierdzających te informacje.

Art. 64i. Ustalając prawo do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, uwzględnia się informacje i dokumenty, o których mowa w art. 64e ust. 3 i 4, oraz informacje uzyskane lub zweryfikowane z rejestrów publicznych, o których mowa w art. 64h.

Art. 64j. 1. Przyznanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, nie wymaga wydania decyzji.

2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych udostępnia osobie ubiegającej się o dofinansowanie, o którym mowa w art. 64c ust. 1, informację o przyznaniu dofinansowania na jej profilu informacyjnym utworzonym w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Informacja o przyznaniu dofinansowania lub zawiadomienie o umieszczeniu tej informacji na profilu informacyjnym mogą zostać przesłane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych osobie ubiegającej się o dofinansowanie na wskazany we wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, adres poczty elektronicznej lub numer telefonu.

3. Nieodebranie informacji o przyznaniu dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, nie wstrzymuje wypłaty dofinansowania.

4. W sprawach odmowy przyznania dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, uchylenia lub zmiany prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, oraz nienależnie pobranego dofinansowania Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję.

5. Decyzje, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacje i inne pisma w sprawie dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, Zakład Ubezpieczeń Społecznych doręcza osobie ubiegającej się o dofinansowanie wyłącznie w postaci elektronicznej na jej profilu informacyjnym utworzonym w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Informacja

o umieszczeniu na profilu informacyjnym decyzji, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacji i innego pisma w sprawie dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, może zostać przesłana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych osobie ubiegającej się o dofinansowanie na wskazany we wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, adres poczty elektronicznej lub numer telefonu.

6. Zakład Ubezpieczeń Społecznych udostępnia żłobkowi, klubowi dziecka, podmiotowi zatrudniającemu dziennego opiekuna albo dziennemu opiekunowi prowadzącemu działalność gospodarczą informację o przyznaniu albo odmowie przyznania dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, na dziecko umieszczone w placówce albo u dziennego opiekuna na wskazany odpowiednio w rejestrze, wykazie adres poczty elektronicznej. Decyzję o nienależnie pobranym dofinansowaniu, o którym mowa w art. 64c ust. 1, Zakład Ubezpieczeń Społecznych doręcza żłobkowi, klubowi dziecka, podmiotowi zatrudniającemu dziennego opiekuna albo dziennemu opiekunowi prowadzącemu działalność gospodarczą na adres wskazany odpowiednio w rejestrze albo w wykazie tych podmiotów.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 5, decyzje, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacje i inne pisma w sprawie dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, uznaje się za doręczone:

- 1) w momencie ich odbioru przez osobę ubiegającą się o dofinansowanie lub osobę pobierającą dofinansowanie na profilu informacyjnym w systemie teleinformatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
- 2) po upływie 14 dni od dnia umieszczenia decyzji, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacji i innego pisma w sprawie dofinansowania na profilu informacyjnym w systemie teleinformatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – w przypadku ich nieodebrania.

8. Osoba ubiegająca się o dofinansowanie, o którym mowa w art. 64c ust. 1, doręcza do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych pisma wyłącznie w postaci elektronicznej na swoim profilu informacyjnym utworzonym w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

9. Decyzje, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacje i inne pisma, o których mowa w ust. 5, opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym, kwalifikowaną pieczęcią

elektroniczną Zakładu Ubezpieczeń Społecznych albo zamieszcza się w nich imię, nazwisko i stanowisko służbowe osoby upoważnionej do ich wydania.

10. Pisma, o których mowa w ust. 7, doręczane do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w postaci elektronicznej na profilu informacyjnym założonym w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, składa się, opatrując je kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo wykorzystując sposób potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych udostępniony bezpłatnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w systemie teleinformatycznym.

11. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może podejmować rozstrzygnięcia w sprawach dofinansowania, w tym rozstrzygnięcia w sprawach indywidualnych, w oparciu o wyłącznie zautomatyzowane przetwarzanie danych osobowych, pod warunkiem zapewnienia stronie, której dotyczy podejmowane rozstrzygnięcie, prawa do otrzymania stosownych wyjaśnień co do podstaw podjętego rozstrzygnięcia oraz prawa do uzyskania interwencji ludzkiej, do wyrażenia własnego stanowiska i do zakwestionowania takiego rozstrzygnięcia. W stosunku do rozstrzygnięć następujących w drodze decyzji strona, której dotyczy decyzja, może skorzystać z tych uprawnień w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji.

12. Zakład Ubezpieczeń Społecznych gromadzi dokumentację w sprawie dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, w systemie teleinformatycznym Zakładu w formie dokumentów elektronicznych oraz skanów dokumentów papierowych i innych załączników do wniosków.

13. Zakład Ubezpieczeń Społecznych udostępnia stronom postępowania, na ich wniosek, oraz organom uprawnionym na podstawie ustawy dokumentację zgromadzoną w sprawie dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, w formie wydruków z systemu teleinformatycznego lub w formie elektronicznej określonej przez Zakład, o ile strona postępowania lub inny organ ma techniczne możliwości odczytania tej dokumentacji. Kopie te nie wymagają uwierzytelnienia.

14. Wydruki dokumentów z systemu teleinformatycznego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w szczególności decyzje, wnioski oraz wezwania, mają moc równoważną z dokumentem elektronicznym znajdującym się w systemie teleinformatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i nie wymagają uwierzytelnienia w postępowaniach administracyjnych oraz w postępowaniach sądowych.

15. W przypadku konieczności przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w sprawie dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, ze żłobkiem, klubem dziecięcym, podmiotem zatrudniającym dziennego opiekuna albo dziennym opiekunem prowadzącym działalność, postępowanie prowadzi się w formie elektronicznej z wykorzystaniem adresu poczty elektronicznej wskazanego w rejestrze albo odpowiednio w wykazie.

Art. 64k. 1. W przypadku złożenia nieprawidłowo wypełnionego wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wzywa wnioskodawcę do poprawienia lub uzupełnienia wniosku w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania. Niezastosowanie się do wezwania skutkuje pozostawieniem wniosku bez rozpatrzenia.

2. W przypadku gdy wnioskodawca złoży wniosek o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, bez wymaganych dokumentów, w tym oświadczeń, Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjmuje wniosek i wyznacza termin nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni na uzupełnienie brakujących dokumentów. Niezastosowanie się do wezwania skutkuje pozostawieniem wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, bez rozpatrzenia.

3. W przypadku gdy przyczyną niedostarczenia wymaganego dokumentu przez osobę składającą wniosek o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, jest brak wydania dokumentu przez właściwą instytucję w ustawowo określonym w odrębnych przepisach terminie, dofinansowanie, o którym mowa w art. 64c ust. 1, przysługuje, począwszy od dnia, w którym wniosek został złożony.

Art. 64l. 1. W przypadku zmiany informacji przekazanych we wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, lub dołączonych do niego załącznikach osoba ubiegająca się o dofinansowanie, o którym mowa w art. 64c ust. 1, lub której przyznano to dofinansowanie jest obowiązana do powiadomienia o tym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na swoim profilu informacyjnym założonym w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w terminie 7 dni od dnia wystąpienia tych zmian.

2. Osoba ubiegająca się o dofinansowanie, o którym mowa w art. 64c ust. 1, lub której przyznano to dofinansowanie, instytucje publiczne i organizacje pozarządowe są obowiązane do udzielania, na żądanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, wyjaśnień oraz informacji co do okoliczności mających wpływ na prawo do tego dofinansowania.

Art. 64m. 1. Wniosek o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, może być złożony nie wcześniej niż w dniu rozpoczęcia uczęszczania przez dziecko do żłobka lub klubu dziecięcego lub objęcia dziecka opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna.

2. Dofinansowanie, o którym mowa w art. 64c ust. 1, przysługuje od dnia rozpoczęcia uczęszczania przez dziecko do żłobka lub klubu dziecięcego lub objęcia dziecka opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna w przypadku wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, złożonego w terminie 2 miesięcy od dnia rozpoczęcia odpowiednio uczęszczania przez dziecko do żłobka lub klubu dziecięcego lub objęcia dziecka opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna. W pozostałych przypadkach dofinansowanie, o którym mowa w art. 64c ust. 1, przysługuje od miesiąca złożenia wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1.

Art. 64n. 1. Dofinansowanie, o którym mowa w art. 64c ust. 1, w tym koszty jego obsługi, są finansowane z budżetu państwa i ze środków Funduszu Pracy.

2. Do finansowania dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305 i 1236).

3. Koszty obsługi, o których mowa w ust. 1, wynoszą 1% kwoty przeznaczonej na wypłatę dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1.

4. Zwroty nienależnie pobranego dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, w trakcie danego roku budżetowego nie mają wpływu na wysokość kosztów obsługi, o których mowa w ust. 3.

5. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, na wniosek ministra właściwego do spraw rodziny, działającego w porozumieniu z właściwymi dysponentami części budżetowych, może dokonywać przeniesień wydatków budżetowych między częściami budżetu państwa, działami, rozdziałami i paragrafami klasyfikacji wydatków, z przeznaczeniem na zadania wynikające z niniejszego rozdziału.

6. Wydatki zaplanowane na zadania wynikające z niniejszego rozdziału, w częściach budżetowych, z wyłączeniem rezerw celowych, oraz przeniesione w trybie, o którym mowa w ust. 5, nie mogą być przeznaczane na realizację innych zadań.

7. Do wydatków przeniesionych w trybie, o którym mowa w ust. 5, nie stosuje się przepisów art. 170 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Art. 64o. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznym sporządza sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, za okres od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku, i przekazuje je drogą elektroniczną ministrowi właściwemu do spraw rodziny w terminie do dnia 20. lutego roku następującego po roku, za który jest przekazywane sprawozdanie.

2. Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu realizacji ustawy są przekazywane zgodnie ze wzorami udostępnionymi, drogą elektroniczną, przez ministra właściwego do spraw rodziny.

3. Minister właściwy do spraw rodziny może, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, wystąpić do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o sporządzenie i przekazanie sprawozdań z wykonywania zadań z zakresu dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ust. 1, w innych terminach i za inne okresy, niż określone w ust. 1.

Art. 64p. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się przepisy art. 9, art. 14, art. 18 i art. 20–23 ustawy z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym.”.

Art. 49. W ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 oraz z 2021 r. poz. 1162) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 14 w ust. 4 dodaje się pkt 6 w brzmieniu:

„6) Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o:

- a) rodzinny kapitał opiekuńczy, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym (Dz. U. poz. ...), osób pobierających ten kapitał oraz członków ich rodzin,
- b) dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...), osób pobierających to dofinansowanie oraz członków ich rodzin.”;

2) w art. 25 ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie ustalone ostateczną decyzją podlegają potrąceniu z wypłacanego świadczenia wychowawczego, wypłacanych świadczeń rodzinnych, wypłacanych zasiłków dla opiekunów, o których mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1297), z wypłacanego świadczenia „Dobry Start” ustanowionego uchwałą nr 80 Rady Ministrów

z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry start” (M.P. poz. 514), z wypłacanego rodzinnego kapitału opiekuńczego, o którym mowa w ustawie z dnia ... o rodzinnym kapitale opiekuńczym, oraz z wypłacanego dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 64c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75, 952 i ...).”.

Rozdział 7

Przepisy przejściowe, dostosowujące i przepis końcowy

Art. 50. 1. Na dziecko, które ukończyło 12. miesiąc życia i nie ukończyło 36. miesiąca życia przed dniem 1 stycznia 2022 r., rodzinny kapitał opiekuńczy przysługuje w wysokości, o której mowa w art. 5 ust. 3, pomniejszonej o kwotę 500 zł za każdy miesiąc począwszy od miesiąca, w którym dziecko ukończyło 12. miesiąc życia, a przypadający przed miesiącem, w którym niniejsza ustawa weszła w życie.

2. Przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio do osób, o których mowa w art. 4 ust. 5.

Art. 51. 1. Przepis art. 10 ust. 4 – w zakresie, w jakim istniejące rozwiązania techniczne nie umożliwiają wojewodzie odbioru i obsługi przekazywanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokumentów, o których mowa w tym przepisie – ma zastosowanie po raz pierwszy po wdrożeniu rozwiązań technicznych umożliwiających odbiór i obsługę dokumentów.

2. Minister właściwy do spraw rodziny ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, termin wdrożenia rozwiązań technicznych, o których mowa w ust. 1.

3. Do czasu wdrożenia rozwiązań technicznych, o których mowa w ust. 1, komunikacja między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a wojewodą – w zakresie, w jakim istniejące rozwiązania techniczne nie umożliwiają wojewodzie odbioru i obsługi przekazywanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokumentów, o których mowa w tych przepisach – odbywa się za pomocą elektronicznych skrzynek podawczych.

Art. 52. 1. Podmioty prowadzące żłobki i kluby dziecięce są obowiązane, do dnia 31 marca 2022 r., do uzupełnienia danych zawartych w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych o dane, o których mowa w art. 27 ust. 4 pkt 11–14 ustawy zmienianej w art. 48 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. Przed rozpoczęciem uzupełniania danych, o którym mowa w ust. 1, podmioty prowadzące żłobki i kluby dziecięce są obowiązane do przekazania odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta właściwemu ze względu na miejsce prowadzenia żłobka lub klubu dziecięcego, za pomocą systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 62a ustawy zmienianej w art. 48, informacji o osobach upoważnionych do przetwarzania danych, o których mowa w art. 27 ust. 4 pkt 5, 6, 8 i 10–14 ustawy zmienianej w art. 48 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 53. 1. Podmioty zatrudniające dziennego opiekuna oraz osoby, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 48, są obowiązane, do dnia 31 marca 2022 r., do uzupełnienia danych zawartych w wykazie dziennych opiekunów oraz podmiotów zatrudniających dziennych opiekunów o dane, o których mowa w art. 46 ust. 2 pkt 9–12 ustawy zmienianej w art. 48 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. Przed rozpoczęciem uzupełniania danych, o którym mowa w ust. 1, podmioty zatrudniające dziennego opiekuna oraz osoby, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 48, są obowiązane do przekazania odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, za pomocą systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 62a ustawy zmienianej w art. 48, informacji o osobach upoważnionych do przetwarzania danych, o których mowa w art. 46 ust. 2 pkt 9–12 ustawy zmienianej w art. 48 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 54. Do zamówień na usługi lub dostawy udzielane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w związku z realizacją zadań związanych z określaniem warunków nabywania prawa do rodzinnego kapitału opiekuńczego oraz zasad przyznawania i wypłacania tego świadczenia oraz zadań związanych z określaniem warunków nabywania prawa do oraz zasad przyznawania i wypłacania dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ustawy zmienianej w art. 48, nie stosuje się przepisów o zamówieniach publicznych.

Art. 55. W przypadku złożenia wniosku o ustalenie prawa do dofinansowania, o którym mowa w art. 64c ustawy zmienianej w art. 48, do dnia 31 maja 2022 r., prawo do dofinansowania ustala się począwszy od dnia 1 stycznia 2022 r.

Art. 56. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w terminie do dnia 31 grudnia 2021 r., zamieści na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej informację o wymogach, które muszą spełniać, na potrzeby złożenia wniosku o ustalenie prawa do rodzinnego kapitału opiekuńczego oraz załączników do tego wniosku, banki krajowe,

spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe świadczące usługi drogą elektroniczną oraz minister właściwy do spraw rodziny.

Art. 57. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 41 w zakresie dodawanego pkt 8d w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych i art. 48, które wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2022 r.;
- 2) art. 52, art. 53 i art. 56, które wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

UZASADNIENIE

CZEŚĆ OGÓLNA

Okres ostatnich 5 lat rządów Zjednoczonej Prawicy był absolutnym przełomem w polskiej polityce. Był to czas istotnych reform i pozytywnych zmian, które przyniosły korzyści wszystkim mieszkańcom Polski. Wzrost o 36% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (z 3900 zł brutto w 2015 r. do 5400 zł brutto w 2021 r.), znaczący i stały wzrost minimalnego wynagrodzenia (o 60%, tj. z 1750 zł brutto w 2015 r. do 2800 zł brutto w 2021 r.), spadek stopy bezrobocia o 4,3 pkt proc. (z 7,5 pkt proc. w 2015 r. do 3,2 pkt proc. w 2020 r.), wprowadzenie powszechnych programów prorodzinnych, takich jak „Rodzina 500+” i „Dobry Start”, które istotnie przyczyniły się do redukcji ubóstwa i nierówności, wypłacenie 13. i 14. emerytury seniorom, obniżenie podatków dla osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, w tym obniżenie stawki PIT do 0% dla młodych pracowników w wieku do ukończenia 26 r.ż. – to tylko niektóre z wprowadzonych zmian.

Właśnie z taką perspektywą rozwoju i jeszcze zwiększenia dobrobytu Polska weszła w 2020 r. – rok, który diametralnie zmienił cały świat. 15 maja 2021 r. rząd zaprezentował „Polski Ład”, stanowiący odpowiedź na rzeczywistość po pandemii COVID-19. Chcąc kontynuować budowę państwa dobrobytu, które będzie odpowiadać standardom europejskich społeczeństw, w którym mieszkańcy będą mogli bezpiecznie żyć i pracować na godnych warunkach, było konieczne stworzenie nowej strategii działania, która podoła wyzwaniom postawionym przez kryzys COVID-19. „Polski Ład” wychodzi naprzeciw rosnącym oczekiwaniom społeczeństwa dotyczącym odbudowy działalności gospodarczej w sektorach najbardziej dotkniętych kryzysem wywołanym COVID-19, dalszego wzrostu dochodów oraz rozwoju społecznego. „Polski Ład” stanowi rozbudowany plan, w którym zostały przedstawione przede wszystkim zamierzenia i propozycje dotyczące wielu dziedzin życia społecznego i gospodarczego.

Wśród elementów „Polskiego Ładu” znajduje się „Rodzina i dom w centrum życia”. Polityka rodzinna należy do najważniejszych obszarów działania rządu. Fundamentem tej polityki są tradycyjne i istotne dla Polaków wartości, wśród których rodzina należy do tych najważniejszych i najtrwalszych. Planowana i konsekwentnie realizowana przez rząd polityka rodzinna zakłada, że to rodzina jest fundamentem silnego państwa, a tym samym każda inicjatywa wzmacniająca tę podstawową komórkę społeczną wzmacnia

również państwo. Troska o rodziny jest więc jedną z największych wartości, wokół których jednoczy się obecny rząd. Zrealizowane w ciągu ostatnich kilku lat inicjatywy i programy wspierające rozwój polskich rodzin takie jak: program „Rodzina 500+”, „Dobry Start” dobitnie świadczą o tym, jak bardzo poważnie rząd podchodzi do swoich deklaracji programowych i wyznawanych wartości.

Dlatego też „Polski Ład” zawiera propozycję wprowadzenia nowego rodzaju świadczenia dla rodziców dzieci w wieku między 12. a 36. miesiącem życia – rodzinnego kapitału opiekuńczego, a także inwestycje związane z tworzeniem miejsc opieki dla dzieci do lat 3 – możliwość wsparcia tworzenia i utrzymywania przyzakładowych miejsc opieki kierowanego do firm /instytucji rządowych/ instytucji samorządowych będących dużymi pracodawcami oraz dotacje dla gmin, które będą chciały wybudować żłobek na swoim terenie.

W świetle stojących obecnie przed Polską wielu wyzwań rozwojowych zidentyfikowanych wcześniej w krajowych dokumentach strategicznych, jak i nowych wyzwań wynikających z krótkookresowych i długoterminowych skutków kryzysu COVID-19, który odciska piętno na całej gospodarce światowej, jednym z najpoważniejszych wyzwań są niekorzystne trendy demograficzne.

Obecna sytuacja demograficzna kraju jest bardzo trudna. Utrzymujący się od prawie 30 lat spadek dzietności poniżej poziomu gwarantującego zastępowalność pokoleń¹⁾ doprowadził do sytuacji, że Polska w najbliższych latach będzie jednym z najbardziej wyludniających się i starzejących się krajów Europy. Średni wiek ludności w Polsce w 2070 r. wyniesie 52,1 lat i będzie tylko niższy od średniego wieku we Włoszech, który wyniesie 52,6 lat²⁾. Liczba ludności według szacunków ONZ w 2100 r. może spaść w Polsce nawet do 23 mln osób³⁾. Z prognoz Eurostatu wynika, że w ciągu najbliższej dekady populacja Polski zmniejszy się o prawie milion osób, a trend ten będzie się utrzymywał w kolejnych dekadach. Będzie następować stały wzrost liczby osób starszych (19,6% w 2015 r., 21,9% w 2019 r.), przy niewielkim wzroście urodzeń (współczynnik dzietności wzrósł z 1,29 w 2015 r. do 1,42 w 2019 r.). Zmiany demograficzne związane ze znacznym zwiększeniem się udziału osób starszych w społeczeństwie będą miały

¹⁾ Dla prostej zastępowalności pokoleń jest konieczna wartość współczynnika dzietności TFR na poziomie między 2,1 a 2,15. Od 1997 r. jest on w Polsce poniżej tej wartości. Współczynnik płodności *total fertility rate* TFR określa liczbę urodzonych dzieci średnio przez jedną kobietę w wieku rozrodczym 15–49 lat w danym roku.

²⁾ Demographic outlook for the EU 2021, European Parliament.

³⁾ UN, PopulationPyramid.net Population Pyramids of the World from 1950 to 2100.

znaczący wpływ na wiele dziedzin – finanse publiczne, system emerytalny, rynek pracy i ubezpieczenia społeczne, edukację, zwiększenie wydatków na usługi zdrowotne i opiekę nad osobami starszymi. Przy tym jednocześnie spadnie liczba osób w wieku produkcyjnym i pojawią się duże niedobory na rynku pracy, co może się przełożyć na zahamowanie rozwoju gospodarczego i spadek innowacyjności⁴⁾.

Dlatego aktywna polityka rodzinna powinna łagodzić negatywne trendy demograficzne i obejmować szereg działań o charakterze finansowym, instytucjonalnym i prawnym, obejmujących takie obszary jak: zdrowie, opieka nad dzieckiem, system podatkowy, dostęp do mieszkań, możliwość godzenia ról zawodowych i rodzinnych, elastyczność rynku pracy. To również działania promujące wartości rodzinne oraz zdrowie prokreacyjne. Skuteczna realizacja tej polityki wymaga podejmowania działań skoordynowanych i długofalowych.

Rozwiązanie obecnych problemów demograficznych jest możliwe jedynie przez zwiększenie dzietności lub liczne migracje osób młodych do naszego kraju. Zgodnie z przedstawionym przez Pełnomocnika Rządu do spraw Polityki Demograficznej projektem *Strategii Demograficznej 2040* nakreślono kierunki działań służące zwiększeniu dzietności.

Niniejsza ustawa stanowi część programu „Polski Ład” i przewiduje realizację wyżej opisanych założeń przez wprowadzenie nowego wsparcia kierowanego do rodzin z dziećmi –rodzinnego kapitału opiekuńczego, oraz zintensyfikowanie działań na rzecz rozwoju i utrzymania systemu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Ustawa ta wpisuje się również w założenia i cele strategiczne Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) oraz stanowi dopełnienie dotychczasowej polityki prowadzonej na rzecz rodziny. Ponadto wprowadzenie możliwości wyboru preferowanych form sprawowania opieki, któremu ma służyć rodzinny kapitał opiekuńczy, realizują w zakresie *Strategii Demograficznej 2040*, w celu II *Znoszenie barier dla rodziców chcących mieć dzieci*, w kierunku 6 *Rozwój form opieki nad dziećmi*, wyznaczone następujące działania: 6.1. *Wsparcie wszystkich form opieki zgodnie z preferencjami*

⁴⁾ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

rodziców dzieci do lat 3 oraz 6.1. Zwiększenie możliwości opieki jednego stałego opiekuna nad dziećmi do lat 3.

ZAGADNIENIA SZCZEGÓŁOWE

Cel regulacji

Projektowana ustawa wprowadza do systemu prawnego nowe świadczenie – rodzinny kapitał opiekuńczy. Rodzinny kapitał opiekuńczy jest kierowany do rodzin mających na utrzymaniu dzieci, a jego celem jest przede wszystkim częściowe pokrycie wydatków związanych z opieką nad drugim i kolejnym dzieckiem w wieku, co do zasady, między 12. a 36. miesiącem życia.

Celem wprowadzenia wyżej wskazanego świadczenia jest łagodzenie niekorzystnych trendów demograficznych. Jak już wyżej wskazano, szacuje się, że w ciągu najbliższej dekady populacja Polski zmniejszy się o prawie milion osób, a trend taki będzie się utrzymywał w kolejnych dekadach. Aby zniwelować ww. negatywne zjawisko, proponuje się wprowadzenie rodzinnego kapitału opiekuńczego, jako kolejnego rozwiązania, które zmniejszy obciążenia finansowe rodzin związane z wychowywaniem dzieci, a tym samym zachęci rodziców do podejmowania decyzji o posiadaniu większej liczby dzieci. Zapewnienie opieki małemu dziecku, czy to w ramach opieki domowej sprawowanej przez rodzica czy instytucji takiej jak żłobek lub w formie opieki indywidualnej – np. usługi niani, wiąże się z dużym obciążeniem finansowym dla osób, u których pozostają one na utrzymaniu. W związku z powyższym przy podejmowaniu decyzji o posiadaniu kolejnego potomstwa rodziny często napotykają bariery ekonomiczne związane z wielkością dochodu. Niezbędne jest więc wprowadzenie takich rozwiązań, które umożliwią ich wyeliminowanie lub istotne zmniejszenie i zachęcą rodziców do podejmowania decyzji o posiadaniu drugiego i kolejnego dziecka. Projektowana ustawa pozwoli istotnie zmniejszyć istniejące obecnie ekonomiczne ograniczenia związane z finansowaniem opieki nad dzieckiem w wieku między 12. a 36. miesiącem życia, w szczególności wśród młodych ludzi decydujących się na posiadanie kolejnego potomstwa. Jest to co do zasady okres od zakończenia wsparcia w postaci zasiłku macierzyńskiego do rozpoczęcia wsparcia w postaci prawa do opieki przedszkolnej – tę lukę wsparcia rodziców przez państwo będzie wypełniać rodzinny kapitał opiekuńczy. Rodzinny kapitał opiekuńczy ma na celu stworzenia lepszych warunków dla wychowania dzieci, przy zachowaniu zasady pomocniczości ze strony

państwa i współdzielenia kosztów realizacji usług na rzecz opieki i wychowania przez różne strony (państwo, samorząd, rodziców, pracodawców).

Ponadto należy wskazać, że rodzinny kapitał opiekuńczy będzie stanowił dodatkowy instrument wsparcia ułatwiający łączenie rodzicielstwa z pracą zawodową. Dodatkowe środki do wykorzystania na pokrycie kosztów opieki nad drugim dzieckiem będą stanowiły impuls powstrzymujący odpływ z rynku pracy dużej grupy osób w wieku produkcyjnym, tj. rodziców (w szczególności matek) niepodjęających zatrudnienia lub przerywających zatrudnienie ze względu na konieczność sprawowania opieki nad małymi dziećmi, ze względu na ograniczony dostęp do instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (żłobek, klub dziecięcy, dzienny opiekun), i brak możliwości samodzielnego sfinansowania przez rodzinę innej formy opieki (niania).

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że proponowane rozwiązanie, przez zapewnienie środków na finansowanie opieki nad dziećmi w wieku między 12. a 36. miesiącem życia, spowoduje zwiększenie popytu na takie usługi i w konsekwencji przyczyni się do rozwoju sieci szeroko pojmowanych instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Dodatkowo proponowane rozwiązanie będzie kolejnym czynnikiem prowadzącym do redukcji ubóstwa rodzin z dziećmi na utrzymaniu. Już dziś, w głównej mierze dzięki wprowadzeniu w 2016 r. programu „Rodzina 500+”, udało się w ogromnym stopniu zminimalizować poziom zagrożenia ubóstwem wśród dzieci. Rodzinny kapitał opiekuńczy będzie narzędziem, które tylko wzmocni ten trend.

Wprowadzenie nowego świadczenia będzie także stanowiło kolejną formę inwestycji w rodzinę i wzmocnienia społecznego kapitału ludzkiego. Rząd docenia i podkreśla rolę rodziny w społeczeństwie, jako gwaranta wychowania dzieci. Wsparcie rodzin przez instrumenty polityki rodzinnej jest inwestycją w kapitał ludzki, od którego w dużej mierze zależy kondycja państwa, a inwestowanie w dzieci jest fundamentem budowania bezpiecznej przyszłości.

Projektowana ustawa wprowadza również zmiany w dotychczas obowiązujących przepisach w obszarze opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, skierowane do tych dzieci, które nie będą korzystały z rodzinnego kapitału opiekuńczego, i które będzie stanowiło część rozszerzonego programu „MALUCH+” (moduł 3).

Rodzice, jako jedną z barier w posiadaniu dzieci, wskazują trudności w łączeniu życia zawodowego i rodzinnego. Dlatego rząd przyjął jako jeden z priorytetów polityki

rodzinnej, zgodnie z treścią średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), rozwój instytucji opieki nad dziećmi najmłodszymi. Rozwój ten dotyczy zarówno liczby instytucji opieki, jak i zwiększenia ich dostępności finansowej. Mimo tego, że dostępność ww. instytucji opieki stale rośnie od 2010 r., to nadal tylko ok. 25,8% dzieci w wieku 1–2 lata jest objętych opieką (w 2010 r. było to ok. 3,8% dzieci).

Proponowane w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 zmiany mają przyczynić się właśnie do zwiększenia dostępności terytorialnej i finansowej miejsc opieki.

Planuje się, że wsparcie tworzenia i funkcjonowania instytucji opieki będzie odbywało się w ramach rozszerzonego programu „MALUCH+” składającego się z trzech modułów, których kryterium podziału będzie stanowiło źródło finansowania:

- 1) Moduł 1 – Instrument Odbudowy i Odporności (Recovery and Resilience Facility; RRF);
- 2) Moduł 2 – Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+);
- 3) Moduł 3 – środki krajowe (budżet państwa i Fundusz Pracy).

Środki modułu 1 będą przekazywane na tworzenie nowych miejsc opieki w żłobkach i w klubach dziecięcych (działania o charakterze inwestycyjnym). Środki modułu 2 będą przeznaczone na tworzenie nowych miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów, ale w mniejszej skali. Ponadto ze środków EFS+ będzie przekazywane dofinansowanie do funkcjonowania nowo utworzonych miejsc z modułu 1 i 2 (przez 36 miesięcy). Po upływie 36 miesięcy na miejsca opieki będą mogły być przyznawane środki dofinansowania z modułu 3. Dofinansowaniem będą objęte miejsca opieki, z których będą korzystać dzieci nieobjęte rodzinnym kapitałem opiekuńczym. Środki te zostaną przeznaczone na obniżenie miesięcznych opłat za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Wsparcie to będzie miało charakter ustawowego uprawnienia – stabilnego w czasie i w zakresie kwoty, co będzie wspierało podmioty planujące stworzyć nowe miejsca opieki w podejmowaniu decyzji o nowych inwestycjach (w szczególności samorządy). Ponadto do wprowadzenia takiego rozwiązania Polska zobowiązała się w procesie dialogu z Komisją Europejską dotyczącego Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) – od tego uzależniono możliwość ubiegania się o środki z KPO na tworzenie nowych miejsc opieki, które to środki będzie można wykorzystać na sfinansowanie inwestycji samorządowych

na poziomie 100% (a nie jak obecnie ze środków krajowych na poziomie do 80% wartości kosztów realizacji zadania).

Moduły 1 i 2 będą skierowane w głównej mierze do jednostek samorządu terytorialnego, natomiast moduł 3 – dla wszystkich podmiotów prowadzących instytucje opieki.

I. Rodzinny kapitał opiekuńczy

1. Osoby uprawnione do rodzinnego kapitału opiekuńczego

Rodzinny kapitał opiekuńczy, identycznie jak świadczenie wychowawcze z programu „Rodzina 500+”, przysługuje obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej oraz cudzoziemcom, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407, z późn. zm.), tj. cudzoziemcom:

- a) do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
- b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczypospolitą Polską dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,
- c) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35, z późn. zm.), jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- d) posiadającym kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,
- e) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 139a ust. 1 lub art. 139o ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach

- jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na okres nieprzekraczający dziewięciu miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
- f) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
- na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 151 lub art. 151b ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
 - na podstawie wizy krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych,
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
 - z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
- g) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz członkom ich rodzin, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. b, d, e lub f Umowy o Wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE L 29 z 31.01.2020, str. 7, z późn. zm.).

W świetle powyższego prawo do rodzinnego kapitału opiekuńczego będzie przysługiwało obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, którym na podstawie przepisów wspólnotowych oraz umów międzynarodowych zostały przyznane analogiczne do posiadanych przez obywateli polskich prawa w zakresie świadczeń społecznych. Ponadto do ww. świadczenia będą uprawnieni także cudzoziemcy – obywatele państw trzecich posiadający prawo do legalnego pobytu na terytorium RP i prawo dostępu do polskiego rynku pracy, o ile spełnią warunek zamieszkiwania z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Jednocześnie projektowana ustawa warunkuje prawo do rodzinnego kapitału opiekuńczego od zamieszkiwania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres, w którym świadczenie to ma przysługiwać, chyba że przepisy o koordynacji systemów

zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej. Rozwiązanie takie ma na celu eliminację potencjalnych przypadków, w których ośrodek interesów życiowych danej osoby i jej rodziny znajdowałby się w innym państwie, zaś osoba ta byłaby nadal nienależnie uprawniona do pobierania rodzinnego kapitału opiekuńczego w Polsce. Analogiczne rozwiązanie funkcjonuje od ponad 5 lat w zakresie prawa do świadczenia wychowawczego, a jego celem jest ograniczenie wyżej wskazanych przypadków do minimum.

Istotą wprowadzanych projektowaną ustawą regulacji jest zapewnienie prawa do rodzinnego kapitału opiekuńczego matce lub ojcu, którzy wychowują drugie i kolejne dziecko w wieku 12–36 miesięcy, w celu ułatwienia im ponoszenia zwiększonych wydatków związanych z zapewnieniem opieki nad tym dzieckiem.

Ponadto do rodzinnego kapitału opiekuńczego będą uprawnione także osoby, które przyjęły dziecko na wychowanie i wystąpiły do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie.

W przypadku osób, które przyjęły dziecko na wychowanie i wystąpiły do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie, rodzinny kapitał opiekuńczy będzie przysługiwał po upływie 12 miesięcy od dnia przyjęcia dziecka na wychowanie i wystąpienia do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie przez okres kolejnych 24 miesięcy, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 7. roku życia (obowiązek szkolny) lub do ukończenia 10. roku życia w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego.

W przypadku zbiegu prawa rodziców lub osób, które przyjęły dziecko na wychowanie i wystąpiły do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie, do rodzinnego kapitału opiekuńczego świadczenie to będzie wypłacane odpowiednio temu z rodziców, który faktycznie sprawuje opiekę nad dzieckiem, lub tej osobie, która przyjęła dziecko na wychowanie i wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie, która faktycznie sprawuje opiekę nad dzieckiem. Jeżeli opieka nad dzieckiem jest sprawowana równocześnie przez oboje rodziców lub osoby, które przyjęły dziecko na wychowanie i wystąpiły do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie, świadczenie będzie wypłacane temu, kto pierwszy złoży wniosek.

Jeżeli realizator projektowanej ustawy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) będzie miał wątpliwości co do tego, kto faktycznie sprawuje opiekę nad dzieckiem, będzie mógł zwrócić się do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o

przyznanie kapitału lub osoby pobierającej ten kapitał kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych – do dyrektora centrum usług społecznych, o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego w celu wyjaśnienia tych wątpliwości.

Natomiast w przypadku gdy rodzice nie zamieszkują wspólnie, a zgodnie z orzeczeniem sądu dziecko w porównywanym i powtarzającym się okresie mieszka zarówno z jednym, jak i drugim z rodziców (opieka naprzemienna), to wówczas rodzinny kapitał opiekuńczy będzie ustalany każdemu z rodziców w wysokości połowy kwoty przysługującego kapitału, tj., co do zasady, w wysokości 6000 zł.

2. Wysokość rodzinnego kapitału opiekuńczego, warunki jego nabywania

Projektowana ustawa zakłada, że rodzinny kapitał opiekuńczy przysługiwać będzie osobom, o których mowa wyżej, na drugie i kolejne dziecko w rodzinie, co do zasady w wieku 12–36 miesięcy w wysokości do 12 000 zł na dziecko. Przysługująca kwota świadczenia będzie wypłacana co do zasady między 12. a 36. miesiącem życia dziecka, w miesięcznych częściach/ratach.

Natomiast w przypadku osoby, która przyjęła dziecko na wychowanie i wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie, prawo do rodzinnego kapitału opiekuńczego będzie przysługiwało na to dziecko po upływie 12 miesięcy od dnia, w którym osoba ta przyjęła dziecko na wychowanie i wystąpiła do sądu opiekuńczego w sprawie przysposobienia dziecka, przez maksymalny okres kolejnych 24 miesięcy, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10. roku życia.

W przypadku śmierci pierwszego dziecka, zdefiniowanego w projektowanej ustawie jako najstarsze dziecko w rodzinie bez względu na jego wiek, lub w przypadku dzieci urodzonych tego samego dnia, miesiąca i roku, będących najstarszymi dziećmi w rodzinie – jedno z tych dzieci wskazane przez osobę, kapitał rodzinny będzie przysługiwał na drugie i kolejne dziecko w rodzinie pod warunkiem, że śmierć ta nastąpiła po urodzeniu się albo przysposobieniu dziecka, na które osoba ubiega się o ustalenie prawa do kapitału. Rodzinny kapitał opiekuńczy będzie wypłacany w częściach miesięcznych, z założeń, że osoby ubiegające się o rodzinny kapitał opiekuńczy (rodzice lub osoby, które przyjęły dziecko na wychowanie i wystąpiły do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie) będą mogły samodzielnie wskazać, czy kapitał chcą otrzymywać w

wysokości 500 zł przez okres 24 miesięcy czy w wysokości 1000 zł przez okres 12 miesięcy. Projektowana ustawa daje także rodzicom/osobom uprawnionym możliwość zmiany wybranej we wniosku kwoty wypłacanego rodzinnego kapitału opiekuńczego.

Projektowana ustawa przewiduje, że rodzinny kapitał opiekuńczy będzie przysługiwać bez względu na osiągnięty przez rodzinę dochód (brak kryterium dochodowego) oraz że świadczenie to będzie nieopodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

Należy wskazać, że powyższe regulacje oddają pośredni cel całej regulacji, którym jest potrzeba wsparcia głównie rodzin z dwojgiem lub większą liczbą dzieci. Rodziny posiadające na utrzymaniu jedno dziecko są w większości zdolne do poniesienia ciężaru ekonomicznego związanego z opieką nad nimi, zaś rozszerzenie zakresu świadczenia również na te rodziny wiązałoby się z nadmiernym obciążeniem budżetu państwa ze względu na liczbę potencjalnych beneficjentów.

W związku z tym, że rodzinny kapitał opiekuńczy przysługuje na drugie i kolejne dziecko w rodzinie, było konieczne zdefiniowanie w projektowanej ustawie pojęcia dziecko, pierwsze dziecko oraz rodzina.

Zgodnie z projektowaną ustawą, dziecko oznacza dziecko własne, dziecko małżonka, dziecko drugiego rodzica, z którym rodzic wychowuje wspólne dziecko, oraz dziecko przyjęte na wychowanie, w stosunku do którego osoba wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia. Zgodnie z projektowaną ustawą, pierwsze dziecko oznacza najstarsze dziecko w rodzinie bez względu na jego wiek. W przypadku dzieci urodzonych tego samego dnia, miesiąca i roku, będących najstarszymi dziećmi w rodzinie (np. w przypadku gdy w rodzinie są bliźnięta), pierwsze dziecko oznacza jedno z tych dzieci wskazane przez osobę uprawnioną do rodzinnego kapitału opiekuńczego.

Ponadto w oparciu o analogiczne pojęcia funkcjonujące od lat w ustawie o świadczeniach rodzinnych, ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz do 2019 r. w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, zdefiniowano w projektowanej ustawie pojęcie rodzina. Rodzina oznacza odpowiednio następujące osoby: małżonków, rodziców dzieci wychowujących wspólne dziecko, rodziców samotnie wychowujących dzieci, osoby, które przyjęły dziecko na wychowanie i wystąpiły do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie, oraz dzieci. Do członków rodziny nie zalicza się dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka, które jest umieszczone w pieczy zastępczej albo było umieszczone w pieczy zastępczej w dniu osiągnięcia przez to dziecko

pełnoletności, dziecka, wobec którego rodzic jest całkowicie pozbawiony władzy rodzicielskiej lub był całkowicie pozbawiony władzy rodzicielskiej w dniu osiągnięcia przez to dziecko pełnoletności.

Należy wyjaśnić, że jednym z celów projektowanej ustawy jest łagodzenie niekorzystnych trendów demograficznych przez wprowadzenie nowego świadczenia premiującego rodziców decydujących się na drugie i kolejne dziecko. Dla rodzin zastępczych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej są kierowane rozwiązania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Należy podkreślić, że w świetle ww. definicji rodziny małżonkowie oraz rodzice wychowujący co najmniej jedno wspólne dziecko żyjący w nieformalnych związkach będą mogli uwzględniać w składzie swojej rodziny także swoje dzieci z poprzednich związków bez względu na wiek tych dzieci.

Ustawa przewiduje, że rodzinny kapitał opiekuńczy będzie objęty unijną koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego. Projektowana ustawa wprowadza w tym zakresie analogiczne zasady do rozwiązań, które są planowane w stosunku do świadczenia wychowawczego z programu „Rodzina 500+” po przejęciu w 2022 r. jego realizacji przez ZUS. Zgodnie z tymi zasadami wyjazd członka rodziny za granicę do kraju Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Szwajcarii nie będzie przeszkodą w otrzymywaniu w Polsce rodzinnego kapitału opiekuńczego w pełnej kwocie, niezależnie od finalnych ustaleń w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i ustalenia pierwszeństwa kraju do wypłaty świadczeń rodzinnych.

Rodzinny kapitał opiekuńczy nie przysługuje, jeżeli:

- 1) dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej;
- 2) członkowi rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do kapitału, z wyjątkiem przypadków, do których mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej;
- 3) rodzic dziecka został pozbawiony władzy rodzicielskiej nad dzieckiem.

W sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej (zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej) rodzice lub opiekunowie dziecka nie ponoszą kosztów związanych z jego utrzymaniem lub koszty te są w znacznym stopniu ograniczane. Właściwym jest zatem brak prawa do świadczenia za te okresy, w których faktyczny ciężar ekonomiczny

utrzymania dziecka spoczywa na innym podmiocie. To samo odnosi się także do przypadków pozbawienia rodzica władzy rodzicielskiej nad dzieckiem. Kapitał nie przysługuje również, gdy członkowi rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie analogiczne o podobnym charakterze do rodzinnego kapitału opiekuńczego (nie dotyczy spraw związanych z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronnymi umowami międzynarodowymi).

W przypadku gdy zaistnieją sytuacje, że rodzina będzie marnotrawić przyznany rodzinny kapitał opiekuńczy lub wydatkować go niezgodnie z przeznaczeniem lub marnotrawić świadczenie wychowawcze, analogicznie do rozwiązań funkcjonujących w programie „Rodzina 500+”, świadczenie będzie przekazywane w całości lub w części w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług. Rozwiązanie to ma na celu ograniczenie przypadków, w których rodzinny kapitał opiekuńczy będzie przeznaczany przez rodziców na cele niezgodne z ustawą, w szczególności, kiedy kwota świadczenia będzie wykorzystywana przez te osoby na zaspokajanie potrzeb własnych z pominięciem potrzeb dziecka.

Należy podkreślić, że wprowadzenie wypłaty kapitału w formie rzeczowej lub w formie opłacenia usług nie musi mieć trwałego charakteru i może zostać cofnięte.

Ponadto istotnym rozwiązaniem, w szczególności z punktu widzenia rodzin gorzej sytuowanych, jest wyłączenie rodzinnego kapitału opiekuńczego z katalogu dochodów warunkujących prawo do świadczeń o charakterze społecznym. Oznacza to, że rodzinny kapitał opiekuńczy nie będzie miał wpływu na prawo do świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego czy dodatków mieszkaniowych.

3. Podmiot realizujący zadania w zakresie rodzinnego kapitału opiekuńczego

Realizacja rodzinnego kapitału opiekuńczego, tj. prowadzenie postępowania w sprawie przyznania tego świadczenia i jego wypłata, będzie należeć do ZUS.

Należy wskazać, że powierzenie ZUS powyższego zadania ma na celu optymalizację procesu przyznawania i obsługi świadczeń. Wiąże się ono z dążeniem do zmniejszenia kosztów związanych z przyznawaniem i przekazaniem uprawnionym środków pieniężnych. ZUS jest instytucją, która od 1 lipca 2021 r. przejęła od gmin realizację rządowego programu „Dobry Start” oraz planuje się, że od 2022 r. przejmie realizację świadczenia wychowawczego z programu „Rodzina 500+”. Instytucja ta ma bogate doświadczenie w realizacji także innych świadczeń na rzecz obywateli o powszechnym

zasięgu (Polski Bon Turystyczny, dodatek solidarnościowy) i odpowiednio przygotowane systemy informatyczne, a w stanie epidemii COVID-19 realizowała wiele programów pomocowych realizowanych w ramach kolejnych tarcz antykryzysowych o powszechnym zasięgu.

Rodzinny kapitał opiekuńczy oraz koszty jego obsługi przez ZUS będą finansowane z budżetu państwa.

4. Postępowanie w sprawach przyznawania i wypłacania rodzinnego kapitału opiekuńczego

Ustalenie prawa do rodzinnego kapitału opiekuńczego oraz jego wypłata następują odpowiednio na wniosek matki lub ojca.

Do wniosku będzie konieczne dołączenie dokumentów/oświadczeń potwierdzających spełnienie wymagań koniecznych do uzyskania prawa do rodzinnego kapitału opiekuńczego, np. orzeczenia sądu o opiece naprzemiennej (jeśli została ustalona).

Projektowana ustawa zakłada całkowitą cyfryzację procesu ubiegania się i przyznawania wyżej wskazanego świadczenia.

Wniosek o rodzinny kapitał opiekuńczy i załączniki do wniosku będą składane wyłącznie w postaci elektronicznej, za pomocą tych samych systemów teleinformatycznych co wnioski o świadczenie „Dobry start” i świadczenie wychowawcze, tj.:

1. profilu informacyjnego utworzonego w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez ZUS;
2. systemu teleinformatycznego banków krajowych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych świadczących usługi drogą elektroniczną spełniających wymogi określone w informacji zamieszczonej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej ZUS;
3. systemu teleinformatycznego utworzonego przez ministra właściwego do spraw rodziny;
4. innego systemu teleinformatycznego wskazanego przez ZUS w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rodziny, w informacji zamieszczonej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej ZUS.

Narzędziem, które będzie wykorzystywane w sprawach dotyczących rodzinnego kapitału opiekuńczego i będzie służyło do kontaktowania się przez ZUS z osobą ubiegającą się lub pobierającą rodzinny kapitał opiekuńczy, jest Platforma Usług Elektronicznych ZUS.

W tym celu każdy wnioskodawca będzie korzystał z konta już założonego na PUE (np. w związku z uprzednim ubieganiem się o świadczenie „Dobry start”, świadczenie wychowawcze, korzystaniem z bonu turystycznego lub innych form wsparcia bądź też z uwagi na bycie płatnikiem składek) lub założy takie konto w celu zawnioskowania o świadczenie. W przypadku wystąpienia takiej konieczności konto takie będzie także zakładane wnioskodawcy przez ZUS.

Wszelka korespondencja w sprawie rodzinnego kapitału opiekuńczego (decyzje, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacje i inne pisma) będzie doręczana przez ZUS osobie ubiegającej się lub osobie pobierającej to świadczenie wyłącznie w postaci elektronicznej na jej profilu informacyjnym utworzonym na PUE ZUS, o czym osoba ta będzie przez ZUS informowana telefonicznie lub pocztą elektroniczną. Osoba ubiegająca się lub pobierająca rodzinny kapitał opiekuńczy będzie mogła wносить do ZUS pisma dotyczące tego świadczenia wyłącznie w postaci elektronicznej na swoim profilu informacyjnym utworzonym na PUE ZUS.

Jednocześnie należy podkreślić, że ZUS jest obowiązany do zapewnienia, w swojej siedzibie, oddziale lub innej wyznaczonej jednostce organizacyjnej, dostępu do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o rodzinny kapitał opiekuńczy, wnoszenie innych pism w sprawie tego świadczenia oraz odbiór decyzji, informacji, postanowień, zawiadomień, wezwań, zaświadczeń i innych pism, a także do zapewnienia pomocy przy wnoszeniu i odbiorze tych dokumentów.

Wprowadzenie powyższego rozwiązania, dotyczącego wyłącznie elektronicznej drogi składania wniosków o rodzinny kapitał opiekuńczy, jest odpowiedzią na naturalnie zachodzące zmiany zachowań osób wnioskujących. Od dłuższego czasu jest obserwowany stały znaczący przyrost liczby wniosków składanych elektronicznie – choćby w przypadku analogicznego świadczenia „Dobry start” na przestrzeni 3 ostatnich naborów wniosków procent tych złożonych elektronicznie wzrósł z 48% w 2018 r. do 72% w 2020 r. (2,28 mln z 3,19 mln) i stale rośnie. Kryzys wywołany pandemią COVID-19 uwidoczniał te obszary spraw administracyjnych wymagające zintensyfikowanej i przyspieszonej cyfryzacji, a także wykreował nowe potrzeby Polaków dotyczące dostępu do e-usług – zarówno ich jakości, jak i dostępności. Dodatkowo takie rozwiązanie jest zbieżne z realizowanymi już mechanizmami komunikacji w relacji obywatel – instytucja publiczna, wynikającymi m.in. z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych

warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” oraz ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o Polskim Bonie Turystycznym (Dz. U. z 2021 r. poz. 839), gdzie obsługa odpowiednio świadczenia „Dobry start” oraz bonu odbywa się w systemie teleinformatycznym, a wnioski o świadczenie są składane w ramach systemu teleinformatycznego. Na powyższy wzór jest planowana także całkowita cyfryzacja procesu ubiegania się i przyznawania świadczenia wychowawczego z programu „Rodzina 500+”.

Projektowana ustawa przewiduje, że przyznanie przez ZUS rodzinnego kapitału opiekuńczego nie będzie wymagało wydania decyzji. W takim przypadku ZUS udostępni osobie ubiegającej się informację o przyznaniu rodzinnego kapitału opiekuńczego na jej profilu informacyjnym utworzonym na PUE ZUS. Nieodebranie informacji nie będzie wstrzymywało wypłaty przyznanego świadczenia. W celu zapewnienia prawa do odwołania obowiązek wydawania decyzji administracyjnych pozostanie w sprawach odmowy, uchylecia, zmiany prawa do rodzinnego kapitału opiekuńczego oraz w sprawach nienależnie pobranych świadczeń. Jest to rozwiązanie na wzór sprawdzonego już rozwiązania funkcjonującego w programie „Dobry start” oraz programie „Rodzina 500+”.

Wypłata rodzinnego kapitału opiekuńczego będzie następowała w formie bezgotówkowej na wskazany przez osobę we wniosku numer rachunku bankowego. Wprowadzenie takiego rozwiązania ma na celu ograniczenie kosztów administracyjnych po stronie ZUS, związanych z wypłatą powyższego świadczenia. Cel ten ma być osiągnięty przez wprowadzenie form bezgotówkowych przy wypłacie, przy równoczesnym wyłączeniu innych metod, wiążących się z koniecznością bezpośredniego kontaktu między świadczeniobiorcą a pracownikami urzędu lub operatorem pocztowego. Należy podkreślić, że proponowana regulacja stanowi powielenie rozwiązania funkcjonującego od 1 lipca 2021 r. w programie „Dobry start”. Natomiast w 2020 r. ZUS bez trudności i zarzutów ze strony beneficjentów, efektywnie zrealizował wypłacane tylko na rachunki bankowe dodatki solidarnościowe na podstawie ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dodatku solidarnościowym przyznawanym w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom COVID-19.

5. Przepisy przejściowe i wejście w życie

Planuje się, że wyżej wskazane rozwiązania wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2022 r. Mając na uwadze konstytucyjną zasadę równości wobec prawa, przepisy przejściowe

zaproponowane w projektowanej ustawie zakładają, że osoby, które w dniu wejścia w życie ustawy posiadają i wychowują już drugie i kolejne dziecko w wieku od 12. do 36. miesiąca życia, będą uprawnione do otrzymywania rodzinnego kapitału opiekuńczego proporcjonalnie za okres od dnia wejścia w życie ustawy, tj. od 1 stycznia 2022 r., do czasu ukończenia przez drugie lub kolejne dziecko 36. miesiąca życia.

II. Stałe dofinansowanie do funkcjonowania miejsc opieki

1. Wprowadzenie stałego dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna

Planuje się wprowadzenie stałego dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, skierowanego do tych dzieci, które nie będą korzystały z rodzinnego kapitału opiekuńczego. Będzie ono przysługiwało rodzicom, przez których rozumie się również opiekunów prawnych oraz inne osoby, którym sąd powierzył sprawowanie opieki nad dzieckiem (jak na przykład osoby sprawujące na dzieckiem pieczę zastępczą), na dzieci uczęszczające do ww. instytucji opieki i niekorzystające z rodzinnego kapitału opiekuńczego, tj. dzieci pierwsze i jedyne w rodzinie, pierwsze z rodzin, w których kolejne dziecko jest objęte kapitałem, i wszystkie w wieku przed ukończeniem 12. miesiąca i po ukończeniu 36. miesiąca życia (wiek objęcia rodzinnym kapitałem opiekuńczym).

Miesięczna kwota dofinansowania będzie wypłacana w częściach miesięcznych wynoszących co do zasady 400 zł, ale nie więcej niż ponoszona opłata za pobyt dziecka. Przez opłatę ponoszoną za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna rozumie się miesięczną opłatę ponoszoną przez rodzica za pobyt w tych instytucjach, tj. bez wyżywienia, ale z uwzględnieniem zniżek przewidzianych przez podmiot prowadzący.

Projektowana ustawa przewiduje, że dofinansowanie będzie przysługiwać bez względu na osiągnięty przez rodzica dochód (brak kryterium dochodowego).

Realizacja dofinansowania, tj. prowadzenie postępowania w sprawie przyznania tego świadczenia i jego wypłata, należeć będzie do ZUS. Wniosek o przyznanie dofinansowania będzie składać do ZUS rodzic, natomiast dofinansowanie będzie przekazywane co miesiąc, również przez ZUS (będący również realizatorem rodzinnego kapitału opiekuńczego), bezpośrednio podmiotom prowadzącym instytucje opieki (na wskazany przez nich rachunek bankowy) z przeznaczeniem na obniżenie opłat za pobyt

dzieci ponoszonych przez rodziców. Zatem dofinansowanie nie będzie trafiało bezpośrednio do rodziców.

Będzie to możliwe dzięki zaangażowaniu w realizację tego zadania podmiotów prowadzących instytucje opieki. Będą one uzupełniały, przez istniejący już system teleinformatyczny służący do realizacji ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 i zapewniany przez ministra właściwego do spraw rodziny, dane dzieci uczęszczających do prowadzonych przez nie instytucji opieki i dane ich rodziców o swój numer rachunku bankowego. Dane dzieci to: imię i nazwisko, data urodzenia, PESEL, data rozpoczęcia i zakończenia uczęszczania przez dziecko do instytucji opieki, a także wysokość opłaty za pobyt. Na podstawie tych informacji, a także informacji pochodzących z wniosku złożonego przez rodzica oraz danych ZUS dotyczących dzieci korzystających z rodzinnego kapitału opiekuńczego będzie obliczana kwota dofinansowania w wymiarze jednostkowym (na dziecko), a co za tym idzie łączna kwota dofinansowania dla podmiotu prowadzącego (z przeznaczeniem wyłącznie na obniżenie opłat). Dane te będą aktualizowane przez podmiot prowadzący instytucje opieki – będzie on przekazywał m.in. dane dotyczące dzieci i ich rodziców oraz numer rachunku bankowego według stanu na ostatni dzień miesiąca, w terminie 5 dni roboczych liczonych od pierwszego dnia następnego miesiąca.

Rozwiązanie to będzie wymagało rozszerzenia obecnie obowiązujących przepisów dotyczących rejestru żłobków i klubów dziecięcych oraz wykazu dziennych opiekunów w zakresie katalogu danych zawartych w rejestrze/wykazie oraz danych zawartych we wniosku o wpis do rejestru/wykazu. Katalog ten zostanie poszerzony głównie o dane dzieci uczęszczających do instytucji opieki oraz dane rodziców (dane te nie będą podlegały upublicznieniu). Zostaną rozszerzone obowiązki podmiotu prowadzącego instytucję opieki w przypadku zmiany danych – w odniesieniu do katalogu danych i trybu aktualizacji.

Ponadto zostanie poszerzony zakres nadzoru sprawowanego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.

Projektowane rozwiązanie będzie wymagało również wprowadzenia nowych przepisów określających zadania podmiotów biorących udział w tym procesie, tj. przede wszystkim zadań ZUS oraz podmiotów prowadzących instytucje opieki, a także opisujących postępowanie w sprawach o dofinansowanie, w tym tryb i sposób wnioskowania przez rodziców.

2. Dofinansowanie miejsc opieki ze środków europejskich oraz innych źródeł

Planuje się rozbudowę resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+”, w ramach którego dotychczas odbywało się wsparcie tworzenia i funkcjonowania instytucji opieki. Będzie ona polegała na integracji różnych źródeł dofinansowania, tj. poza środkami krajowymi, również Instrumentu Odbudowy i Odporności (Recovery and Resilience Facility; RRF) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego+ (EFS+), które będą przeznaczone – w zależności od modułu – na tworzenie i funkcjonowanie miejsc opieki. Środki modułu 1 będą przekazywane na tworzenie nowych miejsc opieki w żłobkach i w klubach dziecięcych (działania o charakterze inwestycyjnym). Środki modułu 2 będą przeznaczone na tworzenie nowych miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów, ale w mniejszej skali. Ponadto ze środków EFS+ będzie przekazywane dofinansowanie do funkcjonowania nowo utworzonych miejsc z modułu 1 i 2 (przez 36 miesięcy). Po upływie 36 miesięcy na miejsca opieki będą mogły być przyznawane środki dofinansowania z modułu 3. Dofinansowaniem będą objęte miejsca opieki, z których będą korzystać dzieci nieobjęte rodzinnym kapitałem opiekuńczym (szczegółowe kwestie związane z dofinansowaniem zostały omówione w punkcie wyżej). Dofinansowanie w ramach modułu 3 jest zatem rozwiązaniem ustawowym. Oznacza to, że po zakończeniu perspektywy finansowej 2021–2027 i realizacji projektów w ramach modułu 1 i 2 rozwiązanie to będzie nadal funkcjonowało. Stąd też proponuje się wprowadzenie fakultatywności opracowywania programów rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Ponadto należy wskazać, że na podstawie obowiązujących przepisów podmioty korzystające z resortowych lub rządowych programów rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 mogą otrzymywać środki finansowe z dwóch źródeł – dotacje celowe z budżetu państwa i środki z Funduszu Pracy, których wysokość nie może łącznie przekroczyć 80% kosztów realizacji zadania. Oznacza to konieczność uzupełnienia art. 62 o środki z RRF i EFS+, przy czym wysokość środków z tych źródeł będzie mogła stanowić 100% kosztów realizacji zadania.

Na podstawie obowiązujących przepisów art. 108 ust. 1 pkt 60 i art. 109i ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 i 1162) środki z Funduszu Pracy – w każdym roku w kwocie nie większej niż 250 mln zł – można kierować na opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 jedynie do 2022 r. Biorąc pod uwagę, że środki te będą stanowiły jedno ze źródeł stałego dofinansowania

przeznaczonego na obniżenie opłat za pobyt dzieci ponoszonych przez rodziców, nie należy wskazywać ograniczeń czasowych. Ponadto, mając na uwadze, że art. 108 ust. 1 pkt 60 określa możliwość przeznaczania środków Funduszu Pracy na finansowanie kosztów związanych z realizacją resortowego oraz rządowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, należy uzupełnić art. 108 ust. 1 o cel przeznaczenia środków Funduszu Pracy na dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w instytucji opieki.

3. Przepisy przejściowe i wejście w życie

Planuje się, że wyżej wskazane rozwiązania wejdą w życie z dniem 1 kwietnia 2022 r., przy czym jeżeli rodzice złożą wniosek o dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna do dnia 31 maja 2022 r., prawo do dofinansowania będzie się im ustalać począwszy od dnia 1 stycznia 2022 r.

III. Zmiany w innych ustawach

Projektowana ustawa przewiduje, analogicznie jak ma to miejsce w obszarze innych świadczeń dla rodziny, że zarówno rodzinny kapitał opiekuńczy, jak i dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna:

- będą wolne od egzekucji,
- będą wolne od podatku dochodowego od osób fizycznych (zmiany w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1128, z późn. zm.),
- nie będą wliczane do dochodu, którego wysokość warunkuje przyznanie świadczeń lub innej pomocy ze środków publicznych,
- nie będą podlegały regule finansowej, o której mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.),
- będą realizowane w ten sposób, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie zobowiązany do samodzielnego uzyskania lub weryfikacji drogą elektroniczną z rejestrów publicznych, w tym z rejestru PESEL, o którym mowa w przepisach o ewidencji ludności, z Centralnego Wykazu Ubezpieczonych, o którym mowa w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, oraz z własnych rejestrów danych niezbędnych do ustalenia prawa do

rodzinnego kapitału opiekuńczego oraz prawa do dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.

Projekt zakłada także, że kwoty nienależnie pobranego kapitału łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie ustalone ostateczną decyzją podlegają potrąceniu z wypłacanego kapitału, dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna oraz ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291, z późn. zm.). Ponadto z kwot zarówno rodzinnego kapitału opiekuńczego, jak i dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, będą potrącanie kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego.

W związku z powyższym było konieczne wprowadzenie odpowiednich zmian w następujących ustawach:

- ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1427, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1128, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 30 listopada 1995 r. o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, udzielaniu premii gwarancyjnych oraz refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1286),
- ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 oraz z 2021 r. poz. 1162),
- ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
- ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Zmiany w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy zostały omówione w części II.2. niniejszego uzasadnienia.

Skutki planowanych operacji przetwarzania dla ochrony danych osobowych

W celu ustalenia prawa do rodzinnego kapitału opiekuńczego wnioskodawca będzie zobowiązany do podania w szczególności informacji takich jak: imię, nazwisko, data urodzenia, adres miejsca zamieszkania, stan cywilny, obywatelstwo, numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i seria dokumentu potwierdzającego tożsamość, adres poczty elektronicznej, numer telefonu oraz informacja, czy osoba występująca o przyznanie rodzinnego kapitału opiekuńczego lub członek rodziny wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek w państwie członkowskim Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Konfederacji Szwajcarskiej, numer rachunku płatniczego w kraju lub numer wydanego w kraju instrumentu płatniczego w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 o usługach płatniczych (Dz. U. z 2020 r. poz. 794, z późn. zm.). W przypadku osób występujących o przyznanie rodzinnego kapitału opiekuńczego, które wykonują lub członek ich rodziny wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek w państwie członkowskim Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Konfederacji Szwajcarskiej, będzie należało podać także zagraniczny numer identyfikacyjny służący do identyfikacji ludności, państwo pobytu, okres pobytu poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, adres miejsca zamieszkania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, nazwę i adres pracodawcy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, miejsce prowadzenia działalności gospodarczej poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Wnioskodawca będzie zobowiązany także do podania danych dzieci, na które się ubiega o przyznanie rodzinnego kapitału opiekuńczego, w tym takich danych jak: imię, nazwisko, data urodzenia, obywatelstwo oraz numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i seria dokumentu potwierdzającego tożsamość.

W celu przyznania dofinansowania obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna rodzic będzie składać wniosek do ZUS. Natomiast dofinansowanie będzie przekazywane co miesiąc przez ZUS podmiotom prowadzącym instytucje opieki z przeznaczeniem na obniżenie opłat za pobyt dziecka. Podmioty prowadzące instytucje opieki będą uzupełniały, dzięki funkcjonującemu już systemowi teleinformatycznemu służącemu do realizacji ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, dane dzieci uczęszczających do instytucji opieki, dane ich rodziców, swój numer rachunku bankowego oraz informację o dofinansowaniu miejsc opieki ze środków publicznych. Dane dzieci to: imię i nazwisko, data urodzenia, numer PESEL, a w

przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i seria dokumentu potwierdzającego tożsamość, data rozpoczęcia i zakończenia uczęszczania przez dziecko do danego żłobka lub klubu dziecięcego bądź data rozpoczęcia i zakończenia opieki sprawowanej przez dziennego opiekuna, którą jest objęte dziecko, wysokość opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym bądź za pobyt u dziennego opiekuna w poszczególnych miesiącach. Dane rodziców to: imię i nazwisko, data urodzenia, numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i seria dokumentu potwierdzającego tożsamość, adres poczty elektronicznej i numer telefonu. Dane dzieci i rodziców będą znajdować się odpowiednio w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych lub w wykazie dziennych opiekunów, ale nie będą podlegać ujawnieniu na stronach podmiotowych gminy prowadzących rejestr i wykaz oraz ministra właściwego do spraw rodziny. Dane te będą aktualizowane przez podmiot prowadzący instytucję opieki co miesiąc. Dane te wraz z danymi podanymi przez rodzica we wniosku oraz danymi ZUS dotyczącymi dzieci korzystających z rodzinnego kapitału opiekuńczego posłużą ZUS do ustalenia prawa do dofinansowania.

Minister właściwy do spraw rodziny, dostarczając system teleinformatyczny służący do realizacji ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, zapewnia środki bezpieczeństwa, które pozwolą na zapewnienie poufności i integralności danych przekazywanych przez podmioty prowadzące instytucje opieki.

Ponadto w celu ustalenia prawa do dofinansowania obniżenia opłaty za pobyt dziecka w instytucji opieki rodzic będzie zobowiązany do złożenia wniosku do ZUS. Rodzic będzie zobowiązany do podania we wniosku takich danych jak:

- dane dotyczące wnioskodawcy, w tym: imię, nazwisko, data urodzenia, adres miejsca zamieszkania, obywatelstwo, numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i seria dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz adres poczty elektronicznej i numer telefonu, a w przypadku wnioskodawcy będącego dyrektorem placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorem regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub dyrektorem interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego dodatkowo – nazwa, adres, NIP i REGON placówki lub ośrodka, którymi kieruje dyrektor,
- dane dotyczące dzieci, w tym: imię i nazwisko, data urodzenia, obywatelstwo, numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i seria dokumentu

- potwierdzającego tożsamość, informacje wynikające z innych dokumentów, w tym oświadczeń, niezbędnych do ustalenia prawa do dofinansowania,
- informacja o uczęszczaniu dziecka do żłobka lub klubu dziecięcego lub objęciu opieką dziennego opiekuna ze wskazaniem żłobka lub klubu dziecięcego, do którego dziecko uczęszcza, lub dziennego opiekuna, który sprawuje opiekę nad dzieckiem.
- Ponadto do wniosku dołącza się inne dokumenty, w tym oświadczenia niezbędne do ustalenia prawa do dofinansowania.

Przyjęcie powyższego zakresu przetwarzania jest niezbędne do wypłaty środków osobom uprawnionym, a zakres ten jest adekwatny do celu, w którym dane te będą przetwarzane. Wyżej omówione dane będzie przetwarzać ZUS, a w przypadku danych dotyczących dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna – również instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Dane będą przetwarzane w celu zapewnienia polskim rodzinom wypłaty rodzinnego kapitału opiekuńczego i dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.

Należy zauważyć, że większość danych ZUS już posiada w swoich systemach w związku z obsługą kont osób ubezpieczonych oraz obsługą danych osób zgłaszanych do ubezpieczenia zdrowotnego jako członkowie rodziny osób ubezpieczonych.

ZUS dysponuje – z uwagi na dotychczasowy zakres obowiązków – środkami bezpieczeństwa, które pozwolą na zapewnienie poufności i integralności danych przekazywanych przy ubieganiu się o rodzinny kapitał opiekuńczy. Zasady przetwarzania danych przez ZUS są określone w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 423, z późn. zm.).

Zakłada się, że do:

- rodzinnego kapitału opiekuńczego uprawnionych będzie ok. 400 tys. dzieci, można zatem szacować, że przetwarzanie danych osobowych obejmie ok. 1,2 mln osób,
- dofinansowaniem obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna zostanie objętych około 110 tysięcy dzieci, można zatem szacować, że przetwarzanie danych osobowych obejmie ok. 220 tys. osób.

Wyżej omówione dane osobowe ZUS oraz minister właściwy do spraw rodziny będą przechowywać przez okres 2 lat od dnia zaprzestania udzielania rodzinnego kapitału opiekuńczego, z wyjątkiem informacji dotyczących osób, którym kapitał nie został

przyznany, które przechowuje się przez okres 1 roku od dnia, w którym decyzja w sprawie rodzinnego kapitału opiekuńczego stała się ostateczna, lub od dnia pozostawienia wniosku o ustalenie prawa do rodzinnego kapitału opiekuńczego bez rozpatrzenia.

W ocenie projektodawcy regulacje zawarte w projekcie nie stanowią przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.), w związku z tym nie podlega on notyfikacji.

Problematyka regulowana w projekcie ustawy nie jest sprzeczna z przepisami prawa Unii Europejskiej. Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, zgodnie z § 27 ust. 4 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.).

Projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248). W trybie art. 7 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa żaden z podmiotów nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem.

Rozwiązania zaproponowane w projekcie ustawy nie stwarzają zagrożeń korupcyjnych.

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o rodzinnym kapitale opiekuńczym</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Barbara Socha – podsekretarz stanu</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Olgierd Podgórski – dyrektor Departamentu Polityki Rodzinnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, tel. 22 461 15 70</p>	<p>Data sporządzenia 17 sierpnia 2021 r.</p> <p>Źródło</p> <p>Nr w Wykazie prac UD252</p>
--	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Polityka rodzinna należy do najważniejszych obszarów działania rządu Premiera Mateusza Morawieckiego. Fundamentem tej polityki są istotne dla Polaków wartości, wśród których rodzina należy do tych najważniejszych i najtrwalszych. Planowana i konsekwentnie realizowana przez rząd polityka rodzinna zakłada, że to rodzina jest fundamentem silnego państwa, a tym samym każda inicjatywa wzmacniająca tę podstawową komórkę społeczną wzmacnia również państwo. Troska o rodziny jest zatem jedną z największych wartości, wokół których jednoczy się rząd Premiera Mateusza Morawieckiego. Zrealizowane w ciągu ostatnich kilku lat inicjatywy i programy wspierające rozwój polskich rodzin, takie jak: program „Rodzina 500+”, „Dobry Start” czy „Maluch+”, jednoznacznie świadczą o tym, jak bardzo poważnie rząd podchodzi do swoich deklaracji programowych i wyznawanych wartości.

Obecnie Polska stoi w obliczu wielu wyzwań rozwojowych zidentyfikowanych wcześniej w krajowych dokumentach strategicznych, jak i nowych wyzwań wynikających z krótkookresowych i długoterminowych skutków pandemii COVID-19, która odciska piętno na całej gospodarce światowej. Wyzwaniom tym towarzyszą rosące oczekiwania społeczeństwa dotyczące odbudowy działalności gospodarczej w sektorach najbardziej dotkniętych kryzysem wywołanym COVID-19, dalszego wzrostu dochodów oraz rozwoju społecznego. Jednym z najpoważniejszych wyzwań są niekorzystne trendy demograficzne.

Z prognoz Eurostatu wynika, że w ciągu najbliższej dekady populacja Polski zmniejszy się o prawie milion osób, a trend ten będzie się utrzymywał w kolejnych dekadach. Będzie następować stały wzrost liczby osób starszych (19,6% w 2015 r., 21,9% w 2019 r.), przy niewielkim wzroście urodzeń (współczynnik dzietności wzrósł z 1,29 w 2015 r. do 1,419 w 2019 r.). Zmiany demograficzne będą w dalszym ciągu wpływały na wiele dziedzin – finanse publiczne, rynek pracy i ubezpieczenia społeczne, edukację, system ochrony zdrowia oraz usługi opieki długoterminowej. Dlatego aktywna polityka rodzinna powinna łagodzić negatywne trendy demograficzne i obejmować szereg działań o charakterze finansowym, instytucjonalnym i prawnym, obejmujących takie obszary jak: zdrowie, opieka nad dzieckiem, system podatkowy, dostęp do mieszkań, możliwość godzenia ról zawodowych i rodzinnych, elastyczność rynku pracy. To również działania promujące wartości rodzinne oraz zdrowie prokreacyjne. Skuteczna realizacja tej polityki wymaga podejmowania działań skoordynowanych i długofalowych.

Projektowana ustawa jest częścią programu „Polski Ład” – kompleksowej strategii rządu przeciwdziałania skutkom COVID-19. Wpisuje się również w założenia i cele strategiczne Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Ustawa stanowi dopełnienie dotychczasowej polityki prowadzonej na rzecz rodziny i jest elementem systemu zachęt do posiadania większej liczby dzieci oraz stworzenia lepszych warunków dla ich wychowania, przy zachowaniu zasady pomocniczości ze strony państwa oraz współdzielenia kosztów realizacji usług na rzecz opieki i wychowania przez różne strony (państwo, samorząd, rodziców, pracodawców).

Celem projektu ustawy jest przede wszystkim:

- łagodzenie niekorzystnych trendów demograficznych,
- redukcja wskaźnika ubóstwa rodzin z dziećmi na utrzymaniu,
- inwestycja w rodzinę – wzmocnienie społecznego kapitału ludzkiego,
- wzmocnienie instrumentów umożliwiających łączenie rodzicielstwa z zatrudnieniem,
- rozwój szeroko pojmowanych instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Przedkładany projekt ustawy przewiduje wprowadzenie nowego świadczenia kierowanego do rodzin z dziećmi na utrzymaniu w maksymalnej wysokości 12 tysięcy złotych na drugie i kolejne dziecko w wieku od 12. do 36. miesiąca życia. Przewiduje się również zmiany w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75 i 952), w wyniku których m.in. zostanie wprowadzone, dla dziecka nieobjętego nowym świadczeniem opiekuńczym, dofinansowanie do pobytu w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, a także zostanie umożliwiona integracja różnych źródeł dofinansowania (środki krajowe, środki z Europejskiego Funduszu Społecznego+

oraz Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności) na tworzenie i funkcjonowanie miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Projekt ustawy o rodzinnym kapitale opiekuńczym określa warunki i tryb przyznawania nowego świadczenia kierowanego do rodzin z dziećmi na utrzymaniu: rodzinnego kapitału opiekuńczego.

Rodzinny kapitał opiekuńczy będzie przysługiwać na każde drugie i kolejne dziecko w rodzinie w wieku od 12. do 36. miesiąca życia w maksymalnej wysokości 12 tysięcy złotych na dziecko.

Rodzinny kapitał opiekuńczy będzie przysługiwać zamieszkałym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres pobierania tego świadczenia: obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 oraz z 2021 r. poz. 1162).

Rodzinny kapitał opiekuńczy będzie świadczeniem niezależnym od dochodów rodziny (brak kryterium dochodowego) oraz będzie nieopodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

Rodzinny kapitał opiekuńczy będzie świadczeniem przyznawanym na wniosek osoby uprawnionej. Natomiast zadaniami związanymi z przyjmowaniem i rozpatrywaniem wniosków oraz wypłatą świadczenia będzie się zajmować Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Rodzinny kapitał opiekuńczy oraz koszty jego obsługi będą finansowane z budżetu państwa.

Świadczenie będzie przysługiwać na każde drugie i kolejne dziecko w rodzinie w wysokości 12 tysięcy złotych na dziecko. Przysługująca kwota świadczenia będzie wypłacana w miesięcznych częściach/ratach. Miesięczna wysokość świadczenia będzie wynosić 500 zł przez 2 lata lub 1000 zł miesięcznie przez rok.

Przewiduje się, że ustawa wejdzie w życie 1 stycznia 2022 r.

Zgodnie z przepisami przejściowymi prawo do rodzinnego kapitału opiekuńczego będzie przysługiwać także rodzinom/osobom uprawnionym, które już w dniu wejścia w życie ustawy mają drugie i kolejne dzieci w wieku od 12. do 36. miesiąca życia. Osoby te będą uprawnione do otrzymywania rodzinnego kapitału opiekuńczego proporcjonalnie za okres od dnia wejścia w życie ustawy do czasu ukończenia przez drugie lub kolejne dzieci 36. miesiąca życia.

Szacuje się, że już w pierwszym roku jej obowiązywania wsparciem zostanie objętych około 410 tysięcy dzieci.

Projekt zmiany ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 określa warunki i tryb przyznawania dofinansowania do pobytu w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Dofinansowanie to będzie przysługiwało – na wniosek – rodzicom, opiekunom prawnym oraz innym osobom, którym sąd powierzył sprawowanie opieki nad dzieckiem. Będzie ono związane z pobytem nieobjętego rodzinnym kapitałem opiekuńczym dziecka w instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 i będzie przeznaczane na pokrycie opłaty za pobyt.

Dofinansowanie będzie przysługiwać w wysokości 400 zł miesięcznie i będzie przekazywane bezpośrednio podmiotowi prowadzącemu żłobek, klub dziecięcy lub zatrudniającemu dziennego opiekuna.

Realizację powyższego zadania, tak jak realizację rodzinnego kapitału opiekuńczego, proponuje się powierzyć Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych.

Szacuje się, że wsparciem zostanie objętych około 110 tysięcy dzieci.

Wprowadzenie takiego rozwiązania będzie wymagało rozbudowy istniejących systemów IT:

1. Rejestru Żłobków i Wykazu dziennych opiekunów, m.in. o możliwość gromadzenia, przetwarzania i przechowywania danych osobowych dzieci uczęszczających do żłobków/klubów dziecięcych i objętych opieką dziennych opiekunów,
2. Portalu Informacyjno-Usługowego Emp@tia, w zakresie zapewnienia możliwości wnioskowania o rodzinny kapitał opiekuńczy i dofinansowanie za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna oraz przekazywania rozszerzonego zakresu danych zbieranych w ramach rejestru żłobków, klubów dziecięcych oraz w wykazie dziennych opiekunów,
3. Centralnego Systemu Informatycznego Zabezpieczenia Społecznego (CSIZS) w zakresie realizacji nowych usług wymiany informacji i udostępniania danych z rejestru centralnego ministra właściwego do spraw rodziny i rejestru żłobków i klubów dziecięcych oraz z wykazu dziennych opiekunów dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i zapewnienia komunikacji między ZUS a wojewodą w sprawach, w których mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
4. Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS) w zakresie obsługi sprawozdań z realizacji rodzinnego kapitału opiekuńczego i przyznawania dofinansowania za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna,
5. systemu teleinformatycznego (dziedzinowego), w którym wojewoda realizuje zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych (zapewnianego przez ministra właściwego do spraw rodziny) w celu zapewnienia elektronicznej wymiany informacji dotyczących rodzinnego kapitału opiekuńczego między wojewodą a ZUS w sprawach, w których mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Projekt zmiany ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 przewiduje również wprowadzenie rozwiązań umożliwiających integrację różnych źródeł dofinansowania (środki krajowe, środki z Europejskiego Funduszu Społecznego+ oraz Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności) na tworzenie i funkcjonowanie miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, a także możliwość finansowania programów rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku

do lat 3 ze środków Funduszu Pracy również po 2022 r. (zmiana art. 108 ust. 1 pkt 60 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy).

Nie jest możliwe zrealizowanie celów projektowanej ustawy za pomocą środków pozalegisacyjnych.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Studium przypadku: Czechy

W Czechach ubezpieczone matki są uprawnione do 28 tygodni urlopu macierzyńskiego (z czego 6 tygodni do wykorzystania przed urodzeniem dziecka) i równoległego zasiłku macierzyńskiego o wartości 70% wynagrodzenia. W Czechach w 2019 r. zgodnie z danymi Eurostat 6,3% dzieci w wieku 0–3 lat korzystało z opieki instytucjonalnej. Co więcej rodzice wszystkich dzieci otrzymują wsparcie w formie gotówkowego kapitału macierzyńskiego o wartości 300 tys. koron (ok. 50,5 tys. zł), do elastycznego wykorzystania do osiągnięcia przez dziecko 4. roku życia (450 tys. koron w przypadku ciąż mnogich). Rodzice uprawnieni do zasiłku macierzyńskiego nabywają prawo do korzystania z kapitału macierzyńskiego od momentu zakończenia okresu uprawnienia do zasiłku macierzyńskiego, a pozostali rodzice od momentu urodzenia dziecka. Najczęstszym schematem wykorzystywania kapitału macierzyńskiego jest jego równomierne pobieranie w kolejnych miesiącach do osiągnięcia przez dziecko 3. roku życia. Zgodnie z tym schematem matka uprawniona do zasiłku macierzyńskiego pobiera miesięcznie równowartość ok. 1640 zł, a pozostałe matki równowartość ok. 1400 zł. W przypadku urodzenia kolejnego dziecka przed upływem wyczerpania kapitału przysługującego na poprzednie dziecko rodzice zwiększają wypłaty do wyczerpania kapitału macierzyńskiego przed urodzeniem kolejnego dziecka. W przeciwnym razie niewykorzystany kapitał macierzyński ulega przepadkowi. Rodzice tracą również prawo do kapitału macierzyńskiego, jeśli dziecko korzysta z opieki instytucjonalnej w wymiarze większym niż 96 godzin miesięcznie (średnio ok. 4,5 godziny dziennie).

Węgry

Tu także wprowadzono świadczenie opiekuńcze, które przysługuje rodzicowi, małżonkowi rodzica, rodzicowi adopcyjnemu lub opiekunowi dziecka wychowanego pod jego dachem do ukończenia 3. roku życia, w przypadku bliźniąt – do końca pierwszego roku obowiązkowego szkolnego, lub w przypadku dziecka przewlekle chorego lub poważnie niepełnosprawnego – do 10. roku życia. Świadczenie może być wypłacane dziadkom, jeżeli dziecko ma co najmniej 1 rok, za pisemną zgodą rodziców. Rodzic otrzymujący świadczenie nie może podjąć pracy zarobkowej, dopóki dziecko nie ukończy sześciu miesięcy: gdy dziecko ma więcej niż sześć miesięcy, rodzic może podjąć pracę zarobkową. Dziadkom nie wolno prowadzić działalności zarobkowej przed ukończeniem przez dziecko 3. roku życia; gdy dziecko ma więcej niż 3 lata, beneficjent może wykonywać działalność zarobkową nie dłużej niż 30 godzin tygodniowo lub bez ograniczeń czasowych w domu.

Miesięczne świadczenie jest równe minimalnej emeryturze (28 500 HUF brutto w 2020 r. – ok. 360 zł), niezależnie od liczby dzieci; z wyjątkiem bliźniąt, gdzie kwota jest mnożona w zależności od liczby dzieci; za ułamki miesiąca zasiłek jest naliczany w trzydziestych częściach miesięcznej kwoty.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Dzieci w wieku 12–36 miesięcy, będące drugim bądź kolejnym dzieckiem w rodzinie	400 tys.	Szacunek na podstawie danych GUS	Poprawa sytuacji materialnej rodzin przez wzrost dochodów.
Dzieci objęte opieką żłobkową	110–194 tys. dzieci	Szacunek na podstawie danych administracyjnych	Poprawa sytuacji materialnej rodzin.
Instytucje opieki nad dziećmi do lat 3	6,5 tys.	Dane administracyjne	Dofinansowanie do miejsc opieki.
ZUS	1	Dane administracyjne	Realizacja zadania.
Wojewodowie	16	Dane administracyjne	Pełnienie funkcji instytucji właściwej w związku z udziałem RP w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.
MRiPS (urząd obsługujący ministra właściwego do spraw rodziny oraz ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego)	1	Dane administracyjne	Nadzór nad ZUS w zakresie realizacji rodzinnego kapitału opiekuńczego; pełnienie funkcji władzy właściwej oraz instytucji łącznikowej w zakresie kapitału w związku z udziałem RP w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz nadzór nad wojewodą w tym zakresie.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy został przesłany do konsultacji z następującymi partnerami społecznymi:

- 1) na podstawie art. 19 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 263) do:
 - a) Forum Związków Zawodowych,
 - b) Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych,
 - c) NSZZ „Solidarność”;
- 2) na podstawie art. 16 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2019 r. poz. 1809) do:
 - a) Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) Konfederacji Lewiatan,
 - c) Związku Rzemiosła Polskiego,
 - d) Związku Pracodawców Business Centre Club,
 - e) Związku Przedsiębiorców i Pracodawców,
 - f) Federacji Przedsiębiorców Polskich.

Ponadto na podstawie art. 5 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232, z późn. zm.) projekt został przesłany do Rady Dialogu Społecznego.

Projekt został przekazany także do opinii Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Termin zakończenia konsultacji upłynął 13 sierpnia 2021 r. Informacja o wynikach konsultacji została zawarta w raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

Projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248). W trybie art. 7 tej ustawy żaden z podmiotów nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z ... r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	3 152,5	2 801,3	2 838,3	2 864,3	3 015,3	3 034,3	3 041,3	3 045,3	3 012,3	2 975,3	2 941,3	32 721,5
Budżet państwa, w tym:	3 152,5	2 551,3	2 588,3	2 614,3	2 765,3	2 784,3	2 791,3	2 795,3	2 762,3	2 725,3	2 691,3	30 221,5
wypłata świadczeń RKO; w tym	3 047	2 425	2 416	2 399	2 378	2 353	2 324	2 292	2 259	2 223	2 189	26 305
– na dzieci przysposobione	8,7	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	120,7
koszty obsługi ZUS	31	24	24	24	24	24	23	23	23	22	22	264
koszty systemów informatycznych MRiPS	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	3,5
wsparcie na dzieci objęte opieką	74	102	148	191	363	407	444	480	480	480	480	3649
Fundusz Pracy	0	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	2500
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	-3 152,5	-2 801,3	-2 838,3	-2 864,3	-3 015,3	-3 034,3	-3 041,3	-3 045,3	-3 012,3	-2 975,3	-2 941,3	-32 721,5
Budżet państwa, w tym:	-3 152,5	-2 551,3	-2 588,3	-2 614,3	-2 765,3	-2 784,3	-2 791,3	-2 795,3	-2 762,3	-2 725,3	-2 691,3	-30 221,5
wypłata świadczeń RKO; w tym:	-3 047	-2 425	-2 416	-2 399	-2 378	-2 353	-2 324	-2 292	-2 259	-2 223	-2 189	-26 305
– na dzieci przysposobione	-8,7	-11,2	-11,2	-11,2	-11,2	-11,2	-11,2	-11,2	-11,2	-11,2	-11,2	-120,7

koszty obsługi ZUS	-31	-24	-24	-24	-24	-24	-23	-23	-23	-22	-22	-264
koszty systemów informatycznych MRiPS	-0,5	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-3,5
wsparcie na dzieci objęte opieką	-74	-102	-148	-191	-363	-407	-444	-480	-480	-480	-480	-3649
Fundusz Pracy	0	-250	-250	-250	-250	-250	-250	-250	-250	-250	-250	-2500
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródła finansowania

Budżet państwa. Regulacja spowoduje skutki finansowe dla jednostek sektora finansów publicznych, w tym budżetu państwa, polegających na zwiększeniu wydatków w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów, wypłata świadczeń RKO – budżet państwa: część 73 – ZUS, rezerwa celowa część 83, w pierwszej kolejności w ramach limitu ministra właściwego do spraw rodziny; wsparcie na dzieci objęte opieką – budżet państwa: rezerwa celowa poz. 58, Fundusz Pracy.

Zmiany w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 będą realizowane w ramach limitu środków w rezerwie celowej poz. 58 bez konieczności ubiegania się o dodatkowe środki na ich realizację, natomiast zadania finansowane ze środków Funduszu Pracy przez odpowiednią alokację dostępnych już środków finansowych będących w dyspozycji dysponenta – bez konieczności ubiegania się o dodatkowe środki na ten cel.

Zadania wojewodów wynikające z niniejszej regulacji będą realizowane bez konieczności ubiegania się o dodatkowe środki na ten cel.

Należy założyć, że zwolnienie z podatku dochodowego od osób fizycznych rodzinnego kapitału opiekuńczego i dofinansowania na obniżenie opłaty ponoszonej za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna będzie się wiązało ze zmniejszeniem wpływów do budżetu państwa z tego tytułu, jednakże ze względu na brak danych nie jest możliwe oszacowanie tej kwoty.

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Rodzinny kapitał opiekuńczy

Prognoza własna na podstawie danych GUS dotycząca ludności wg płci i wieku, liczby kobiet w wieku rozrodczym, liczby urodzeń żywych oraz kolejności urodzenia dziecka w 2019 i 2020 r., liczby urodzeń drugich i kolejnych dla lat kolejnych oszacowano z założeniem niewielkiego wzrostu proporcji liczby kobiet w wieku rozrodczym w stosunku do liczby urodzeń żywych.

lata	urodzenia żywe drugiego i kolejnego dziecka (w tys.)	dzieci objęte RKO w wieku 12–36 miesięcy urodzone jako drugie i kolejne dziecko (w tys.)
2019	215	-
2020	198	-
2021	202	-
2022	201	615 ¹⁾
2023	199	400
2024	198	403
2025	196	400
2026	193	397
2027	191	394
2028	188	389
2029	185	384
2030	182	379
2031	179	373
2032	177	367

¹⁾ W liczbie tej zostały uwzględnione dzieci urodzone w 2019 r. jako drugie lub kolejne, które z dniem wejścia w życie projektowanych rozwiązań będą w wieku między 24. a 36. miesiącem życia i świadczenie będą pobierały krócej niż 12 miesięcy, dzieci urodzone w 2020 r., które z dniem wejścia w życie przepisów będą w wieku między 12. a 36. miesiącem życia, oraz dzieci urodzone w 2021 r., które nabędą prawo do RKO w trakcie 2022 r.

Wydatki budżetu państwa na rodzinny kapitał opiekuńczy (RKO) oszacowano w oparciu o następujące założenia:

- świadczenie przysługuje na każde 2. i kolejne dziecko w wieku 12–36 miesięcy w wysokości 12 tysięcy złotych, świadczenie będzie wypłacane od 2022 r., w przypadku dzieci urodzonych w 2019 i 2020 r. całkowita wysokość świadczenia będzie przysługiwała w wysokości proporcjonalnej do liczby miesięcy do ukończenia przez dziecko 36. miesiąca życia,
- 50% uprawnionych do świadczenia będą stanowić rodzice pobierający świadczenie w wysokości 1000 zł przez okres 12 miesięcy,
- wydatki na świadczenia dla dzieci przysposobionych oszacowano na podstawie liczby przysposobień dzieci według wieku w 2020 r.

Liczba dzieci przysposobionych:

dzieci do 3 lat	743
pow. 3 do 4 lat	207
pow. 4 do 5 lat	174

Dla całego okresu oceny skutków regulacji przyjęto jednolitą liczbą przysposobień.

Koszt rodzinnego kapitału opiekuńczego w pierwszym roku obowiązywania będzie wyższy ze względu na objęcie świadczeniem 2. i kolejnych dzieci urodzonych w 2019 i 2020 r., które w dniu wejścia w życie projektowanego świadczenia nie będą miały ukończonych 36 miesięcy.

W przypadku deklaracji przez rodziców pobierania świadczenia w wysokości 1000 zł w budżecie państwa powinny być zabezpieczone wyższe środki na wypłatę świadczeń, w 2022 r. w budżecie państwa powinny być zabezpieczone środki na rodzinny kapitał opiekuńczy w wysokości 3 651 mln zł.

Koszty obsługi wypłaty świadczenia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych będą stanowić 1% środków na realizację świadczeń.

Ustalenie prawa i wypłata rodzinnego kapitału opiekuńczego będą wiązały się z:

- koniecznością badania przez Zakład spełniania przez wnioskodawcę ustawowej definicji rodziny,
- koniecznością badania, czy dziecko, na które jest składany wniosek, jest drugim lub kolejnym dzieckiem w rodzinie w określonym ustawą wieku,
- uwzględnieniem przez cały okres pobierania kapitału możliwości wnioskowania przez osobę uprawnioną o zmianę kwoty wypłacanego świadczenia w okresie jego pobierania.

W przypadku procedury związanej z uzyskaniem dofinansowania na obniżenie opłaty ponoszonej za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna (m.in. badanie prawa do dofinansowania w kontekście pobrania rodzinnego kapitału opiekuńczego, uzależnienie prawa do kwoty dofinansowania od okresu pobytu dziecka w miesiącu w instytucji opieki) jest wymagane odpowiednie przygotowanie i zaangażowanie odpowiednich środków.

Ze względu na możliwości zautomatyzowania części procesu składania wniosków i realizacji wypłat wskaźnik odpisu na koszty obsługi będzie niższy niż w przypadku realizacji przez ZUS rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w ustawie o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (2,5% kwoty wypłat świadczeń), czy w przypadku świadczenia dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, o którym mowa w ustawie o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (2% kwoty przeznaczonej na wypłatę świadczenia).

Jednocześnie ze względu na wyżej opisany proces przyznawania kapitału i dofinansowania koszt obsługi będzie wyższy niż w przypadku realizacji przez ZUS rządowego programu „Dobry start” (0,1% kwoty przeznaczonej na wypłatę świadczenia) oraz w przypadku projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw (0,1% kwoty przeznaczonej na wypłatę świadczenia wychowawczego).

Koszty związane z obsługą systemów teleinformatycznych wykorzystywanych w procesie sprawozdawczości i monitoringu realizacji rodzinnego kapitału opiekuńczego oraz modyfikacją i utrzymaniem systemów obsługujących zadania z zakresu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 wyniosą 500 tys. zł w pierwszym roku i 300 tys. zł w latach kolejnych w związku z utrzymaniem systemów.

Opieka nad dziećmi do lat 3

Dofinansowanie do miejsc opieki dotyczy dzieci uczęszczających do żłobków, klubów dziecięcych i będących pod opieką dziennych opiekunów, które nie są objęte rodzinnym kapitałem opiekuńczym, to jest:

- dofinansowanie będzie przysługiwać na dzieci objęte opieką instytucjonalną w wieku poniżej 12 miesięcy oraz powyżej 36 miesięcy,

– dofinansowanie będzie przysługiwało na „pierwsze dzieci” w wieku 12–36 miesięcy,
 – wsparcie przysługuje w wysokości 400 zł miesięcznie przez okres przebywania w instytucji opieki. Kwota 400 zł stanowi przeciętnie jedną trzecią kosztów utrzymania jednego miejsca.
 W roku 2022 r. przewidywana liczba dzieci objętych wsparciem wyniesie 110 tys. dzieci (obejmuje wskazane wyżej kategorie dzieci przebywające w instytucjach opieki).

Liczba dzieci objętych wsparciem

Rok	Liczba dzieci (w tys.)
2022	110
2023	126
2024	144
2025	160
2026	171
2027	179
2028	187
2029	194
2030	194
2031	194
2032	194

Do oszacowania liczby dzieci według wieku dziecka objętych opieką do lat 3 w latach 2022–2032 wykorzystano dane ze sprawozdania GUS (OD-1) za 2019 r. oraz dane ze sprawozdania rzeczowo-finansowego z realizacji ustawy o opiece na dziećmi do lat 3.

Koszt zmiany sposobu dofinansowania do pobytu dzieci w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennego opiekuna stanowi różnicę między całkowitymi wydatkami na ten cel a środkami zabezpieczonymi w ramach programu „MALUCH+”. Środki na program „MALUCH+” na 2022 r. zostały określone na kwotę 450 mln zł, z tego 300 mln zł z budżetu państwa i 150 mln zł ze środków Funduszu Pracy. Planuje się wydłużenie finansowania programu z FP (obecnie finansowanie jest możliwe do 2022 r.).

W latach 2022–2032 uwzględniono finansowanie dzieci, które nie są objęte rodzinnym kapitałem opiekuńczym, korzystające z miejsc opieki instytucjonalnej będących w rejestrze oraz wykazie dziennego opiekuna, w tym z nowo powstałych miejsc finansowanych ze środków europejskich.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w tym:	3 121	2 777	2814	2840	3010	2919	32454
	pośrednio przez instytucje	644,3	862,6	948,8	1032,1	1328,5	1482,0	13394,4
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Projektowana ustawa, w ujęciu niepieniężnym, nie wywiera wpływu na duże przedsiębiorstwa.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Projektowana ustawa, w ujęciu niepieniężnym, nie wywiera wpływu na sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Projektowana ustawa, w ujęciu niepieniężnym, nie wywiera wpływu na rodzinę, obywateli oraz gospodarstwa domowe.						
Niemierzalne								

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Korzyści dla obywateli wynikają z poprawy poziomu życia rodzin posiadających drugie i kolejne dziecko w rodzinie w wieku od 12. do 36. miesiąca życia. Projektowana ustawa, w porównaniu do obowiązujących rozwiązań, nie wpływa na sytuację osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu		
☐ nie dotyczy		
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne: ...	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne: ...	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
<p>Komentarz:</p> <p>Obciążenia po stronie rodzica, który składa wniosek, po stronie podmiotu prowadzącego miejsce opieki oraz po stronie ZUS zostaną zminimalizowane przez przygotowanie pełnej elektroniczności procesu składania wniosków oraz wypłat wyłącznie w drodze przelewów.</p>		
9. Wpływ na rynek pracy		
Obniżenie opłat za miejsca opieki wpłynie na łatwiejszy powrót kobiet na rynek pracy po zakończeniu okresu opieki na małym dzieckiem, pośrednio także na rozwój miejsc opieki i dostępność pod względem ilościowym i terytorialnym.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☒ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Znoszenie barier przy podejmowaniu decyzji o posiadaniu dziecka związanych z opieką nad małym dzieckiem.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Projektowana ustawa wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2022 r., z tym że zmiany dotyczące dofinansowania do obniżenia opłaty za pobyt dziecka w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 wejdą w życie z dniem 1 kwietnia 2022 r.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Ewaluacja po roku od wejścia w życie projektowanej ustawy przez analizę liczby wypłaconych świadczeń oraz urodzeń drugich i kolejnych dzieci.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		

Raport z konsultacji publicznych oraz opiniowania projektu ustawy o rodzinnym kapitale opiekuńczym (UD252)

Projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248). W trybie art. 7 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa żaden z podmiotów nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem.

W trakcie konsultacji publicznych i opiniowania projektu ustawy stanowisko zaprezentowali: Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”, Forum Związków Zawodowych, NSZZ „Solidarność” oraz Business Centre Club.

Zgłoszone uwagi dotyczyły przede wszystkim:

- stworzenia kompleksowego aktu prawnego regulującego świadczenia na rzecz rodziny;
- wprowadzenie do systemu prawnego kolejnego nowego świadczenia nie rozwiąże problemów demograficznych;
- wprowadzenia dłuższego okresu przysługiwania rodzinnego kapitału opiekuńczego na dzieci z niepełnosprawnością;
- przekazania nowego zadania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, który co do zasady zajmuje się obsługą systemu ubezpieczeń społecznych;
- propozycji przekazywania środków finansowych bezpośrednio na dofinansowanie opłat za powierzenie opieki nad dzieckiem a nie rodzicom;
- możliwości składania wniosków i prowadzenia postępowania wyłącznie w formie elektronicznej, co może dotknąć rodziny narażone na skutki wykluczenia cyfrowego.

Wszystkie zgłoszone uwagi zostały poddane szczegółowej analizie, jednak nie mogły zostać uwzględnione jako niezgodne z celem projektu.

Szereg uwag do projektu zgłosił także Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Uwagi ZUS w przeważającej mierze były uwagami redakcyjnymi lub legislacyjnymi i znacząca większość z nich została uwzględniona.